

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Diplomová práce

Irsko a NATO

Bc. Anna Brejchová

Plzeň 2024

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Mezinárodní vztahy

Diplomová práce

Irsko a NATO

Bc. Anna Brejchová

Vedoucí práce:

PhDr. David Šanc, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2024

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2024

.....

Poděkování

Tímto bych chtěla srdečně poděkovat PhDr. Davidu Šancovi, Ph.D. za odborné vedení mé diplomové práce, cenné rady, ochotu, podporu, trpělivost v náročném období a za čas, který mi po dobu vypracování práce věnoval. Taktéž bych ráda poděkovala za podporu své mamince a sestrám Tereze a Kateřině.

Obsah

1	ÚVOD	8
2	KONCEPT NEUTRALITY	13
2.1	Neutrální státy a jejich povinnosti	17
2.2	Zacházení s vojáky cizí země na neutrálním území	19
2.3	Neutrální státy a jejich práva	21
3	KONCEPT KOLEKTIVNÍ OBRANY	24
3.1	Severoatlantická aliance	25
3.2	Spolupráce Severoatlantické aliance a neutrálních států	31
4	HISTORICKÝ VÝVOJ IRSKÉ NEUTRALITY	33
4.1	Irská neutralita po druhé světové válce	37
4.2	Důvody irské neutrality	41
5	SOUČASNÝ STAV IRSKÉ OBRANY	46
5.1	Kapacity irské vojenské techniky	50
6	HYBRIDNÍ HROZBY OHROŽUJÍCÍ IRSKO	54
6.1	Irsko jako slabina evropské bezpečnosti	57
7	NÁZOR IRSKA NA ČLENSTVÍ V NATO	62
7.1	Vzájemná interakce Irska a NATO	62
7.2	Politická strana Sinn Féin	64

7.3	Politická strana Fianna Fáil	66
7.4	Politická strana Fine Gael	69
7.5	Proměna veřejného mínění v průběhu let.....	71
7.6	Proměna po ruské invazi na Ukrajinu v roce 2022.....	73
8	ZÁVĚR.....	76
9	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ A LITERATURY	80
10	RESUMÉ.....	91
11	PŘÍLOHY	93

Seznam příloh

Příloha číslo 1: Výdaje na obranu – procenta z HDP mezi lety 1949–2022.....	93
Příloha číslo 2: Výdaje na obranu – miliony USD mezi lety 1949–2022.....	94
Příloha číslo 3: Počet ozbrojených vojáků mezi lety 1989–2020	95
Příloha číslo 4: Kapacity irské vojenské techniky	95
Příloha číslo 5: Míra vůle občanů bránit vlastní zemi napříč Evropou (vyjádřeno v procentech: nejtmavší zelená je nad 50 %, nejsvětlejší zelená je pod 30 %) ...	97
Příloha číslo 6: Růst HDP v Irsku mezi lety 1971–2022	97
Příloha číslo 7: Výše daně z příjmu právnických osob v evropských státech	98
Příloha číslo 8: Stav příchozích zahraničních přímých investic jako % z HDP za rok 2022.....	99
Příloha číslo 9: Akcie zahraničních přímých investic a příjmů jako podíl irského HDP	99
Příloha číslo 10: Průzkum veřejného mínění – podpora neutrality v Irsku	100
Příloha číslo 11: Názor irské mládeže na irskou neutralitu	100
Příloha číslo 12: Názor irské mládeže na vstup do NATO	101

1 Úvod

Bezpečnost států byla vždy jedním z hlavních témat zahraniční i domácí politiky všech aktérů. V kontextu posledních událostí začátku 20. let 21. století, které se na úrovni mezinárodního systému dějí, se stala bezpečnost ještě mnohem důležitějším tématem. Obzvláště evropští aktéři se otázce bezpečnosti věnují více než se věnovali například v minulé dekádě, respektive se věnují i jiným typům hrozeb. Evropa od začátku milénia více čelila hrozbám jako je terorismus nebo vnitrostátní konflikty, a dle těchto hrozeb přijímala vhodné bezpečnostní strategie. Ruská invaze na Ukrajinu v roce 2022 však na evropský kontinent opět vrátila konvenční válku a zejména pro evropské aktéry tato událost byla minimálně velkým překvapením.

Mnoho aktérů začalo samostatně, ale i v rámci Evropské unie (dále už jen EU) přezkoumávat a upravovat své bezpečnostní politiky. Debata se samozřejmě otevřela také v rámci Severoatlantické aliance (dále už jen NATO¹). Několik dlouhodobě vojensky neutrálních zemí uvažovalo o členství v NATO. Například dvě severské země – Finsko a Švédsko podaly téměř okamžitě po ruské invazi na Ukrajinu žádost o členství. Finsko se novým členem NATO stalo na jaře roku 2023. Schválení švédské žádosti však provázely komplikace. V případě Švédska přijetí žádosti o členství v NATO dlouhou dobu blokovalo Turecko a Maďarsko. Švédsko se stalo 32 členem NATO až začátkem roku 2024.

Mezi dlouhodobě neutrální země v Evropě patří také Irsko. Důvodem je historický vývoj země a geografická poloha ostrova. Navzdory irské neutralitě lze identifikovat určitý, již existující vztah s NATO. Za zmínku stojí například bilaterální spolupráce v rámci programu Partnerství pro mír (dále už jen PfP²)

¹ z anglického originálu North Atlantic Treaty Organisation

² z anglického originálu Partnership for Peace

a participace na mírových misích Organizace spojených národů (dále už jen OSN), EU i NATO. V souvislosti s ruskou invazí na Ukrajinu se rovněž v Irsku diskutovalo o členství v NATO. Rozvoj vztahů s NATO je dlouhodobě podporován středopravicovou stranou Fine Gael. Na opačné straně politického spektra stojí politická strana Sinn Féin, která naopak podporuje neutrální status země. Mezi těmito dvěma politickými stranami se mírou své podpory nachází Fianna Fáil. Ovšem, jak jsem již zmínila, názory na irskou neutralitu, respektive na členství v NATO se v současnosti obecně lehce transformují. V prostoru veřejného mínění bylo zaznamenáno zvýšení podpory členství v NATO.

Cílem této diplomové práce je: (1) analyzovat proměnu postojů a vztahu Irska k NATO od roku 1949 do roku 2022 a (2) zjistit, jak zapůsobila invaze na Ukrajinu na vývoj irských postojů vůči NATO.

Pro naplnění cíle diplomové práce jsem stanovila čtyři výzkumné otázky:

- Jaký byl historický vztah Irska s NATO mezi lety 1949 až 2022?
- Má Irsko dostatečné kapacity na zajištění vlastní bezpečnosti?
- Jaké jsou hlavní argumenty politických elit a veřejnosti, které podporují členství v NATO, respektive status quo, tedy neutralitu?
- Jak se transformoval vztah a názory Irska vůči NATO po roce 2022?

Hypotézou mé diplomové práce je, že se vztah Irska k NATO v krátkodobém a střednědobém horizontu příliš nezmění. Snahy utužovat vztahy s NATO budou vždy vnímány pozitivně i kvůli potřebě zajištění bezpečnosti Irska. Podpora členství v NATO však v nejbližší budoucnosti pravděpodobně nebude vyšší než

podpora irské neutrality. Diplomová práce je z hlediska kvalitativní metodologie koncipovaná jako jednopřípadová studie. Použitou metodou bude zejména analýza dostupných dokumentů a statistických dat o vývoji postojů k NATO na úrovni politických elit i veřejného mínění.

Téma diplomové práce je z hlediska bezpečnosti relevantní a aktuální. V současnosti je pro Evropu obecně velmi důležité zajištění bezpečnosti. Momentálně je pro většinu evropských států nejlepším a nejefektivnějším řešením ochrana v rámci NATO. Bezpečnost je ale v kontextu povahy současných hrozeb důležitá pro každého aktéra mezinárodního systému, což zahrnuje i neutrální státy jako je Irsko. Například v souvislosti technologického vývoje aktéři mohou čelit různým hybridním hrozbám, kybernetickým útokům nebo útokům na infrastrukturu a státní struktury. Zodpovězením výzkumných otázek určím pravděpodobnost členství Irska v NATO, popřípadě může diplomová práce poskytnout představu o budoucím vývoji a hloubce vzájemného vztahu Irska a NATO.

V diplomové práci budu pro teoretickou část využívat zejména odborné knihy a články, které se zabývají konceptem neutrality a kolektivní obranou. Jedním ze zdrojů pro tuto část bude kniha *International Law in Historical Perspective – volume X part IX B: The law of neutrality* od Jana Hendrika Willema Verzijla. Dalšími důležitými zdroji pro teoretickou část jsou dokumenty Haagských úmluv.

V analytické části budu dále odkazovat na odborná díla a články. Dílo *The European Neutrals and NATO* editované autorem Andrew Cotteym se věnuje hloubkové analýze každého neutrálního státu v Evropě a jeho vztahu k NATO, proto v tomto případě budu odkazovat především na kapitolu *Ireland and NATO: A Distinctly Low-Profile Partnership*. Dalším důležitým zdrojem je kapitola od Eoin Micheál McNamara v knize *The EU, Irish Defence Forces and Contemporary Security*. Pro aktuální a statistická data budu využívat primárních zdrojů z oficiálních

webových stránek vybraných politických stran (Sinn Féin, Fianna Fáil a Fine Gael) nebo z vydaných oficiálních reportů, prohlášení a dalších dokumentů. Kvůli zachování aktuálnosti budu jako doplňující zdroje používat i relevantní a ověřené zprávy a výroky z médií.

Diplomová práce je rozdělena do osmi kapitol. Po úvodu následují dvě kapitoly zabývající se teoretickou částí práce. V první kapitole se zaměřuji na charakterizování konceptu kolektivní obrany a definování pojmu neutrality dle mezinárodního práva. V jednotlivých podkapitolách se zabývám povinnostmi a právy neutrálních zemí. Ve druhé kapitole se věnuji konceptu kolektivní obrany. V jedné z podkapitol detailněji charakterizuji příklad NATO a definuji také spolupráci NATO s neutrálními státy.

Čtvrtou kapitolou začíná analytická část diplomové práce, kde se zaměřuji na historický vývoj irské neutrality, ale i na důvody irské neutrální politiky. Poloha Irska na periferii Evropy je jedním z mnoha faktorů, proč Irsko může vystupovat jako neutrální stát. Dalším faktorem je i fakt, že je navíc obklopeno členskými státy NATO.

V páté kapitole analyzuji stav irské obrany. Základní povinností každého státu je schopnost zajištění národní bezpečnosti. Je tedy důležité mít dostatečné kapacity, které zajistí obranu státu. Ještě zásadnější je tato povinnost u neutrálních států, jako je Irsko. V šesté kapitole navazuji analýzou hybridních hrozeb, které ohrožují irskou, respektive evropskou bezpečnost. Tyto dvě kapitoly jsou velmi významné. Slouží pro doplnění veškerých proměnných, které by mohly ovlivnit hypotetickou možnost irského členství v NATO.

V sedmé kapitole analyzuji názory Irska na členství v NATO. V první podkapitole hlouběji zkoumám vztah a postoj neutrálního Irska k NATO. Analyzuji současnou spolupráci Irska a NATO a její vývoj. Detailněji se věnuji již zmiňovanému působení v programu PfP. Nejdůležitější aspektem analytické

části jsou však postoje jednotlivých aktérů ke vztahu s NATO. Hlubšímu zkoumání podrobuji politické elity i veřejné mínění. Ve druhé podkapitole analyzuji postoje levicové strany Sinn Féin. Přímo pracuji se zveřejněnými výroky a názory významných aktérů, a to zejména dle dostupných internetových zdrojů. Ve třetí podkapitole se věnuji postojům středopravicové straně Fianna Fáil. Ve čtvrté podkapitole jsou uvedeny názory a postoje politické strany Fine Gael. V páté podkapitole zkoumám proměnu veřejného mínění v průběhu let. V šesté podkapitole je na závěr uvedena proměna názorů na členství v NATO po začátku války na Ukrajině v roce 2022.

Teoretická část

2 Koncept neutrality

Koncept neutrality byl v politických otázkách podnětem k řešení již dávno v minulosti, kdy se v ojedinělých případech objevil neutrální aktér. Dříve se však autoři zabývali tématem pouze okrajově. Jedním z prvních autorů, který přispěl k rozvinutí výzkumu o neutrality je Hugo Grotius. Mimo jiné je také známý díky svému dílu v oblasti mezinárodního práva. Jako první se ve svých pracích vyjádřil, že v mezinárodním systému platí zákaz využívání území neutrálního aktéra. Naopak v povinnostech neutrálního aktéra zmiňoval zákaz zásobování aktérů v konfliktu (Ogley 1970: 34). Hugo Grotius předložil také zajímavou tezi, kde řeší situaci napadení sousedního státu neutrálního aktéra. Jedná se o případ, kdy je stát A zaútočí na stát B, přičemž stát B je sousedním státem neutrálního státu C. V takovém případě by měl i neutrální aktér pomoci napadenému sousednímu státu, například ve formě povolení přechodu vojáků přes neutrální území. Dále se v 17. století rozvíjela definice neutrality a pravidel v oblasti námořnictví, respektive válek, které se vedly na moři (Verzijl 1979: 5).

Před obdobím Huga Grotia se vybraní autoři zabývali neutralitou již v 16. století. Ti se ale k neutralitě vyjadřovali spíše v negativním smyslu. Niccolo Machiavelli byl vůči neutralitě velmi skeptický. Neal G. Jesse (2006: 12) řekl: „Machiavelli to nedoporučoval a varoval, že člověk by nikdy neměl věřit neutrálnímu státu.“³ Jean Bodin, který se Machiavelliho dílem inspiroval, považoval neutralitu z politického hlediska za slabost států. Ital Alberico Gentili

³ z originální verze “Machiavelli advised against it and warned that one should never trust a neutral state.” (Jesse 2006: 12)

uznával neutralitu například pouze ve formě mezinárodních dohod. Od 18. století vzrostl zájem o koncept neutrality a zejména v nizozemských akademických kruzích je tématem výzkum neustále (Verzijl 1979: 7).

V moderním pojetí lze výzkum neutrality rozdělit na dvě hlavní teoretické roviny, a to přístupy realismu a liberalismu. Neal G. Jesse (2006) ve své práci analyzuje oba směry. Podle realistů jsou neutrálními aktéry zejména malé státy, které se podřídily současnému mezinárodnímu systému a neutralita je pro ně určitým způsobem přežití v mezinárodním systému. Z hlediska realismu je neutralita nástrojem, jenž slouží k ochraně národního zájmu. Státy se rozhodnou pro neutralitu během konfliktu na základě výhodnosti. Pokud bude pro ochranu národního zájmu, respektive pro zajištění bezpečnosti výhodnější zůstat během konfliktu neutrální, stát se prohlásí za neutrální. Ostatní státy dle realismu nemají povinnost neutralitu jiného státu uznávat, proto musí být neutrální stát schopen sebeobrany (Jesse 2006: 8, 14). V praxi však obecně platí, že ostatní aktéři by měli neutralitu státu respektovat. Nicméně existují případy, kdy k porušení neutrality ze strany dalších aktérů došlo (Ogley 1970: 8).

Dle teorie liberalismu zvolí státy status neutrality, protože je to součástí jejich identity a hodnot, navíc mohou být zároveň součástí různých mezinárodních organizací zaměřujících se mimo jiné i na kolektivní bezpečnost. V některých případech může například spolupráce s těmito institucemi přinášet jisté výhody, kdy je jako vedlejší efekt zajištěna bezpečnost také neutrálnímu státu (Jesse 2006: 14–15), a ten se pak stává tzv. černým pasažérem.

Neutralita každého neutrálního aktéra je jedinečná a svébytná. V mezinárodním právu existují obecně platná pravidla a normy vyplývající z ratifikovaných mezinárodních dohod nebo bilaterálních smluv. Ve velké míře jsou však principy mezinárodního práva založena na základě nepsaných pravidel a následování precedentů. Mezinárodní právo slouží všem aktérům mezinárodního systému, kteří na jeho základě následně utváří své vztahy

(Hershey 1916: 168–169). Úskalím mezinárodního práva je jeho nepřesnost. Mnohdy je mezinárodní právo příliš ambiciózní a zároveň neefektivní ve vymáhání dodržování stanovených pravidel a norem (Hershey 1916: 171).

V obecné definici o neutralitě dle mezinárodního práva platí, že neutrální stát „...není zapojen do ozbrojeného konfliktu mezi dalšími dvěma nebo více státy“⁴ (Verzijl 1979: 15). Další možnou definicí neutrality je jednoduché tvrzení, že neutrální stát udržuje mírové vztahy s dalšími aktéry i v době, kdy tito další aktéři mezi sebou vedou ozbrojený konflikt, přičemž neutrální stát se nijak v daném konfliktu neangažuje (Hershey 1916: 172). V kontextu mezinárodního práva se pak neutralita vztahuje pouze na válku mezi suverénními státy nikoliv na občanskou válku (Verzijl 1979: 15–16).

Problematické je, pokud jsou jako neutrální označena rovněž území teritoriálních sporů, které se ještě nevyřešily a jsou v patové situaci, ergo v blízké budoucnosti nebude konflikt vyřešen. Neutralita v takovém případě mnohdy nezajistí vyřešení konfliktu, dojde pouze k jeho zakonzervování a v krajním případě dané území pozbude suverenity. Existují ovšem případy, kdy se v minulosti teritoriální spory mezi státy vyřešily a následně bylo území prohlášeno jako neutrální. Příkladem může být spor mezi Finskem a Švédskem o Alandské ostrovy (Verzijl 1979: 18).

Fenomén neutrality není stále v mezinárodním právu příliš prozkoumán (Hershey 1916: 172). V základních principech se většinou všechny neutrální státy shodují, protože vyplývají z mezinárodních dohod. Pro výzkum neutrality konkrétních států je ale důležité analyzovat i různé regionální kodifikace nebo obecná nařízení a prohlášení. V případě jednotlivých států lze pak zcela jasně

⁴ z originální verze “...which remains uninvolved in an armed conflict between two or more other States.” (Verzijl 1979: 15)

identifikovat postoj neutrální vlády a její další potenciální kroky. Posledním kruciólním faktorem je samotná činnost, chování a přístup jednotlivých neutrálních států v praxi. Je to nejkomplikovanější proces, který musí výzkumník provádět, aby získal relevantní data. V tomto případě se musí analyzovat různé diplomatické aktivity, ale i chování v přímých ozbrojených konfliktech či dalších situacích vojenského charakteru (Verzijl 1979: 3).

V mezinárodním systému lze identifikovat dva základní typy neutrality, a to (1) neutralita dočasná a (2) neutralita trvalá (Hartig 1983: 35). Prvním typem je neutralita, která byla deklarována ad hoc, pouze na konkrétní konflikt (Ogley 1970: 2–4). Jedná se o neutralitu v době války, jejíž pravidla jsou stanovená mezinárodním právem. Neutralita trvalá nebo také tradiční je status, jenž si stát zachovává i v mírovém období. Touto variantou se mezinárodní právo příliš nezabývá. Důležitým faktorem pro trvale neutrální stát je schopnost sebeobrany, v případě intervence cizí mocností musí vlastní neutralitu ochránit (Jesse 2006: 15).

Každý typ neutrality závisí na zahraniční politice daného neutrálního státu, proto se může přístup k neutralitě vždy lišit (Hartig 1983: 35). Jinak řečeno, je také důležité zkoumat, jak konkrétně se neutralita promítá do politiky státu. Proto je klíčová hloubková analýza politické činnosti a chování, jednotlivých neutrálních států, ale i jejich diplomacie a dalších aktivit. Autor Roderick Ogley řadí ke dvěma výše uvedeným typům ještě další dva typy. Jeho rozšířená typologie zahrnuje jako třetí typ Hnutí nezúčastněných zemí a posledním typem jsou tzv. neutralizované státy. To jsou státy, které se pro neutralitu samy nerozhodly. Mnohdy rozhodnutí napomohl náhlý vývoj určité události a důsledkem byl podpis smlouvy o neutralitě. Příkladem je neutrální Rakousko (Ogley 1970: 2–4). V roce 1955 došlo k podpisu smlouvy, která zaručovala obnovení rakouské suverenity a podmínkou bylo rakouská neutralita.

2.1 Neutrální státy a jejich povinnosti

Práva a povinnosti neutrálních států lze rozdělit na primární a sekundární. Primární závazky se během období války vztahují na všechny neutrální aktéry, respektive na dočasnou neutralitu. Sekundární závazky jsou platné během mírového období a vztahují se pouze na neutrální země s trvalou neutralitou (Hartig 1983: 36–37). Hlavním zdrojem, který stanovuje pravidla neutrality, je několik vybraných konvencí v rámci Haagských úmluv. Tyto mezinárodní deklarace se celkově věnují problematice vedení válek. První Haagská konference proběhla v roce 1899 a druhá v roce 1907. V plánu byla ještě třetí konference, ke které kvůli událostem první světové války nedošlo. Haagské úmluvy se zaměřují pouze na soubor zásad neutrality v době války, a to na pevnině i na moři. Rámcově se jedná o nevelké množství pravidel, respektive práv a povinností neutrálního aktéra.

Primární povinnosti jsou zahrnuty především v mezinárodních dohodách, jako je právě Haagská konference z roku 1907. Dále jsou primární povinnosti zakořeněny ve zvykovém právu, kde mají podmínky neutrality a nástroje dosažení cílů konkrétnější podobu (Hartig 1983: 36–37).

Prvním pravidlem je nedotknutelnost neutrálního území. V několika člancích Konvence V. Haagské konference z roku 1907 je popsán platný zákaz využití neutrálního území státu jinými státy, které mezi sebou vedou ozbrojený konflikt. Území nesmí být tedy poskytnuto samotným neutrálním státem, ale nesmí být ani jakýmkoliv způsobem zneužito válčícími stranami (International Conferences The Hague 1907: 1–2). Pro zajištění této podmínky mohou neutrální státy využívat jakékoliv nástroje dle mezinárodního práva a dle závažnosti případných útoků, kterým čelí. Například pokud na jeho území zaútočí jiný aktér, obranou je protiútok (Hartig 1983: 37).

Na mírové konferenci v roce 1907 se také definoval rozsah neutrálních námořních vod zahrnující teritoriální vody, vnitřní vody i otevřené moře (Verzijl 1979: 164). Pohyb lodí a jiných plavidel cizího aktéra v teritoriálních vodách neutrální země se rovná narušení neutrality a je proti právu (International Peace Conference 1907: 1; Ogley 1970: 38). Cizí plavidlo nesmí kotvit v teritoriálních vodách a v přístavech neutrálního aktéra po dobu delší než dvacet čtyři hodin. Existují dva důvody, kdy loď může kotvit déle, a to v případě nepříznivých povětrnostních podmínek nebo technické závady. Platí také zákaz zásobování válečných plavidel (International Peace Conference 1907: 1–2). Neutrální země by se měly postarat, aby neutrální vody nebyly dalšími aktéry žádným způsobem zneužity jako místo pro vedení konfliktu (Verzijl 1979: 165).

Platí také zákaz o vojenské pomoci aktérovi ve ozbrojeném konfliktu. Neutrální země by neměla poskytovat žádnou vojenskou podporu v žádné podobě, což zahrnuje například materiální vybavení nebo finanční pomoc na vojenské účely (International Conferences The Hague 1907: 1–2). Tato podmínka se však týká státního aparátu. Aktivita právnických osob nejsou dle mezinárodních konvencí nijak regulovány a export vojenského materiálu a prostředků je chápáno jako běžné obchodování soukromých firem (Hartig 1983: 37).

Povinností neutrálního aktéra je být nestranný, ergo musí uplatňovat stejnou politiku vůči všem zemím, které mezi sebou vedou ozbrojený konflikt (International Conferences The Hague 1907: 1–2). Důsledkem neutrální politiky je rovněž tolerance různého, a to i nelegálního, chování válčících aktérů (Hartig 1983: 37).

Sekundární povinnosti lze identifikovat na základě zvykového práva. Jsou to pravidla, kterými se řídí všeobecně většina neutrálních států s trvalou neutralitou. Následující zásady všeobecně určují, jak by se neutrální aktér měl nebo neměl chovat. Nesmí vyvolat válku. V případě potřeby může využít síly pro sebeobranu

dle Charty Organizace spojených národů (dále už jen OSN). Nesmí participovat svou účastí v cizí válce. Neutrální stát by měl mít vlastní kapacity, plány a strategie pro vlastní obranu v případě potřeby a měl by vést takovou neutrální politiku, aby země nebyla zatažena do války (Hartig 1983: 37–38).

Jak bylo řečeno, tato pravidla jsou zanesena z většiny v mezinárodním právu. Aktéři mezinárodního systému by se jimi měli řídit. Problém je jejich nevymahatelnost. Nedodržení pravidel je komplikované zejména pro samotné neutrální státy, a to v případě že jejich neutralita není respektována jiným aktérem.

2.2 Zacházení s vojáky cizí země na neutrálním území

Dalším tématem je způsob zacházení s osobami válčících stran, které se dostanou na území neutrálního státu. Lze identifikovat pět kategorií osob: (1) vojáci; (2) váleční zajatci; (3) zranění a nemocní vojáci; (4) vojenští lékaři a zdravotní personál; (5) dezertéři. Možné postupy zacházení s těmito osobami byly v minulosti vyjednány na Haagské konferenci z roku 1907, nebo byly již v praxi aplikovány (Verzijl 1979: 156–157).

Pokud na území neutrálního státu vkročí voják nebo ozbrojené jednotky cizího státu, který vede s jiným aktérem ozbrojený konflikt, neutrální stát má podle Haagských úmluv několik povinností. Cizí vojáci musí být okamžitě po vstupu na území neutrálního státu zadrženi a separováni od dění válečného konfliktu. Nejlepším dočasným umístěním mohou být kempy nebo vojenské základny a další podobné lokace, kde budou cizí vojáci pod dozorem neutrální země, na jejímž území se nachází. Další postup jednání s cizími vojáky je na rozhodnutí neutrální země, která cizí vojáky může propustit, a to s podmínkou potřebného souhlasu k opuštění země nebo monitorovat jejich pohyb. Povinností

neutrální země je zaopatření cizích vojáků, například v podobě poskytnutí oblečení a dalších potřeb, přičemž náklady by se vyřešily až v období poválečného vyrovnání (International Conferences The Hague 1907: 2; Verzijl 1979: 156–157).

Druhým případem jsou váleční zajatci, kteří ze zajetí utekli a dostali se na území neutrálního státu. V takovém případě by jim neutrální země měla nabídnout pomoc a zjistit azyl a další podporu. Může se jednat i o zajatce, kteří na neutrální území přišli společně s vojáky cizí země v konfliktu (International Conferences The Hague 1907: 2; Verzijl 1979: 156–157).

Válka s sebou přináší také zranění a existují dvě možnosti, jak by neutrální stát měl zacházet se zraněnými a nemocnými vojáky cizí země. Pokud zranění a nemocní vojáci chtějí zůstat na neutrálním území, neměli by se žádným způsobem dále podílet na ozbrojeném konfliktu a jiných operacích. Pakliže tito vojáci pouze procházejí neutrálním územím, nesmí s sebou přenášet vojenské vybavení (International Conferences The Hague 1907: 2; Verzijl 1979: 156–157).

Mezi osobami cizí země v ozbrojeném konfliktu, které proniknou na neutrální území může být i vojenský lékařský personál nebo dezertéři. Haagské úmluvy se ale těmito případy explicitně nezabývají. V minulosti se i tato situace již řešila, a proto se neutrální státy mohou řídit tímto precedentem. Během první světové války aplikovaly evropské státy na tyto dva poslední typy osob vybrané články z Konvence V. Haagské konference z roku 1907, které se týkaly cizích vojáků. Řešení je tedy následovné. Pokud není potřeba jejich lékařské pomoci, může být zdravotnický personál propuštěn na území probíhajícího konfliktu, aby zajišťoval pomoc bojujícím vojákům a dalším potřebným osobám. S dezertéry by se mělo zacházet podobně jako s cizími vojáky. Neutrální stát ovšem nemá povinnost dezertéry vydávat (Verzijl 1979: 156–157).

Pravidla a zacházení s vojáky cizí země na neutrálním území jsou soupisem dalších povinností, které musí neutrální stát dodržovat. Konkrétně tato pravidla jsou využitelná zejména v době války. Pro samotného neutrálního aktéra téma zacházení s cizími vojáky není příliš důležité, ale pro mezinárodní systém ano. Pro aktéra s trvalou neutralitou bude daná část mezinárodního práva nápomocná výjimečně. Tato pravidla by byla klíčová v případě invaze cizího aktéra do neutrálního státu.

2.3 Neutrální státy a jejich práva

Podle Konvence V. Haagské konference z roku 1907 nemá neutrální stát povinnost nijak omezovat aktivity soukromých osob, které zahrnují dodávky zbraní a vojenského vybavení. Články konvence zahrnují také využívání jakéhokoliv komunikačního a dalšího vedení (například telefonní vedení), s předpokladem že je dané komunikační vedení v soukromém vlastnictví firem a jiných subjektů poskytujících tyto prostředky stranám konfliktu. Pro neutrální stát je nicméně důležité zajistit, aby i přístup soukromých subjektů ve spolupráci se stranami konfliktu byl, pokud možno, nestranný (International Conferences The Hague 1907: 2; Verzijl 1979: 155).

Z právního hlediska není zcela jednoznačná pomoc ze strany jednotlivců či soukromých firem z neutrálního státu. Jedná se o pomoc směřovanou válčícím stranám/státům například ve formě exportu zboží. Taková činnost není nelegální, protože se nejedná o činnost vlády, tedy samotného neutrálního státu. Jsou to aktivity fyzických či právnických osob, které se vládě nemusí zodpovídat ze svého způsobu podnikání (Verzijl 1979: 154). Z legislativního hlediska lze tento fenomén zařadit do praktik v šedé zóně. Ovšem v případě potřeby by i tyto soukromé aktivity mohly být právně omezeny mezinárodním právem nebo samotnou vládou neutrálního státu. (Verzijl 1979: 154).

Neutralita tedy z určitého pohledu zasahuje také do ekonomické sféry. Neutrální stát by měl být ze své podstaty schopen navázat ekonomické vztahy s jakýmkoliv aktérem bez omezení. Nicméně jakékoliv členství v mezinárodních ekonomických organizacích či uskupeních může být problematické (Hartig 1983: 38). Pokud by se takové mezinárodní uskupení rozhodlo v případě nějakého násilného konfliktu zasáhnout proti jedné válčící straně (například sankcemi), jasně by vyjádřilo svůj postoj. Avšak neutrální stát by měl zůstat nestranný. Neutrální členský stát by riskoval narušení vlastní neutrality. Pro její zachování by si neutrální státy měly vždy vyjednat výjimky ze členství v podobných mezinárodních uskupeních, kde je výsledkem společná integrace a společná politika vůči třetím zemím (Hartig 1983: 38).

Neutrální státy jsou ideálními aktéry pro vedení mírových jednání, mediací nebo poskytování dobrých služeb a participování v *peacekeepingových* operacích. (Hartig 1983: 44). Činnost neutrálních států v mezinárodním systému je různorodá. Zahrnuje způsob zapojování se do mezinárodního dění, reakce na mezinárodní konflikty, snahu přispívat k udržování světového míru nebo přístup k vlastní sebeobraně. Tato činnost a důvody, proč se neutrálními vůbec staly, závisí na vícero faktorech. Dle Paula Hartiga (1983: 44) mezi důležité vlivy patří (1) historie státu a jeho historické utváření; (2) geopolitika státu; (3) a názory politických elit přijímajících normy a ustanovení ohledně neutrální politiky.

Jak jsem zmiňovala výše, v minulosti se objevily případy, kdy byl neutrální stát napaden cizí mocností. Podnětem pro invazi do neutrální země mohou být strategické důvody vedení války. Cizí stát například cílí na výhody ekonomicky zajištěného neutrálního státu s dobrým hospodářským stavem. Po invazi do neutrální země, z ní tedy může čerpat finance pro své vlastní potřeby. Geografická poloha neutrálního státu je další možnou příčinou. Jde například o situaci, kdy neutrální stát sdílí hranice se zeměmi v ozbrojeném konfliktu

(Ogley 1970: 8). Cizí mocnost může cílit i na nerostné bohatství a další zdroje, ke kterým má neutrální stát přístup díky své geografické poloze.

Za určitých okolností může samotné chování neutrálního státu jednu z válčících stran k útoku vyprovokovat. Mohou to být například názory veřejného mínění na konflikt. Dalším vlivem může být působnost nevládních organizací, které se v konfliktu angažují svou pomocí nepříteli, ale sídlí na neutrálním území. Důvodem pro napadení neutrálního státu může být pouhá obava jedné válčící strany, že neutrální aktér bude pomáhat nepříteli (Ogley 1970: 10–11). V krajním případě se napadená neutrální země může stát okupovanou (Ogley 1970: 8).

Pro zajištění vlastní obrany má neutrální stát možnost dohodnout unilaterální alianci s jiným státem, který by v případě ohrožení neutrálního aktéra zasáhl. Členství v aliancích vojenského charakteru se však s neutralitou vylučuje (Ogley 1970: 39).

Koncept neutrality je v mezinárodním právu okrajově zanesen. Jsou určeny zásady, podle kterých by měly neutrální státy jednat. Jsou definována i jejich práva, ergo jak by ostatní aktéři mezinárodního systému měli reagovat vůči neutrálním státům. Ustanovení jsou v některých záležitostech detailní, ale pro potřeby současnosti jsou ovšem zastaralá. V současnosti existují nové typy hrozeb i nové způsoby vedení válek (zejména s technologickým vývojem), které by mohly neutrální aktéry také ohrozit. Z historie je zřejmé, že ostatní aktéři v určitých případech neutrální státy nerespektují. Neexistují však žádné efektivní nástroje, které by neutrálním aktérům zaručovaly jejich práva.

3 Koncept kolektivní obrany

Jednou ze základních povinností státu vůči obyvatelstvu je zajištění národní bezpečnosti. Nejlepší variantou je dostatek vlastních kvalitních vojenských kapacit. Ovšem státy mohou být také součástí různých bezpečnostních struktur a aliancí. Nejefektivnějším východiskem je například členství v organizaci kolektivní obrany. Koncept kolektivní obrany lze definovat jako alianci vícera aktérů. Členství je určeno pro vybrané státy v konkrétním regionu. Důvodem vzniku aliance je většinou vzájemné spojení sil vůči společnému nepříteli. Koncept kolektivní obrany závisí na jasně definované vnější hrozbě, potažmo jednoznačně určenému nepříteli (Williams – Jones 2001: 88). Předpokladem je, že bezpečnostní hrozba není uvnitř aliance, ale nachází se mimo alianci (Kříž 2008: 18).

Aliance států musí také určit přesná pravidla a způsob, jakým v případě potřeby zareaguje (Williams – Jones 2001: 91). Základní myšlenkou kolektivní obrany je akce všech členů v případě ohrožení bezpečnosti jednoho z členských států. Státy v alianci jsou zavázáni poskytnout pomoc, pokud je minimálně jeden z členských států napaden cizí mocností. Taková pomoc může znamenat i vojenskou akci. Je důležité podotknout, že z hlediska své podstaty není kolektivní obrana většinou uzpůsobena pro boj proti nevojenským hrozbám (Kříž 2008: 18).

Státy v alianci kolektivní obrany spojuje společná hrozba nebo nepřítel. Další charakteristikou je určení jednoznačného rozdílu mezi členskými státy a nepřítelem (Popov 1999: 64). Organizace kolektivní obrany má schopnost vytvářet mezi státy pevné pouto (Williams – Jones 2001: 92). Z hlediska délky existence a funkčnosti aliance zde platí přímá úměra. Čím déle je aliance funkční, tím stabilnější jsou vztahy mezi členskými státy, a tím více je i samotná aliance odolnější vůči vnějším hrozbám. Důležitým předpokladem je také fakt, že cíle a zájmy aliance jsou naplňovány (Kříž 2008: 19). Státy v alianci mohou

rovněž spojovat společné hodnoty nebo ideologie. Tento typ kolektivní obrany se nazývá bezpečnostní společenství (*security community*). Pokud státy spojují hodnoty jako je demokracie nebo liberalismus, jedná se o pluralitní bezpečnostní společenství (Kříž 2008: 19).

Příkladem organizace kolektivní obrany je NATO. Na základě konceptualizace této diplomové práce se právě aliancí NATO zabývám v následujících podkapitolách. Koncept kolektivní obrany se vylučuje s konceptem neutrality. Jak jsem zmínila výše (viz podkapitola 2.3), na základě mezinárodního práva nemohou neutrální státy vstoupit do žádné organizace kolektivní obrany. V případě vstupu do aliance jejich status neutrality zaniká. Tato diplomová práce zkoumá vztah Irska a NATO a názor Irska na možnost členství v NATO. Protože je Irsko neutrální stát, v případě že by se někdy v budoucnosti rozhodlo stát se členem NATO, muselo by se své neutrality vzdát.

3.1 Severoatlantická aliance

Po konci druhé světové války došlo ke vzniku bipolárního mezinárodního systému. Moc byla rozdělena mezi dvě velmoci, a to na západní blok pod vlivem USA a na východní blok pod vlivem Sovětského svazu (dále už jen SSSR). V kontextu tohoto nově vytvořeného mezinárodního řádu vzniklo NATO. Ke vzniku NATO vedly tři hlavní důvody. Prvním důvodem bylo založení aliance kolektivní obrany proti hrozbě SSSR. Dále USA chtěly zabránit eskalaci dalšího ozbrojeného konfliktu v rozměrech druhé světové války. Existovala potřeba omezit sílu Německa a byla zde nutnost zlikvidovat podobné formy nacionalistického militarismu. Řešením byla stálá vojenská přítomnost USA v Evropě v rámci NATO. USA tak figurovaly jako strážci evropské stability.

Třetím důvodem byl cíl zvýšit a upevnit evropskou integraci a politickou spolupráci v rámci Evropy (NATO 2022a).

Nejprve se jednalo pouze o formální podpis Severoatlantické smlouvy (*North Atlantic Treaty*) (Samek 2022: 473), ve které se dvanáct zemí⁵ dohodlo vytvořit alianci kolektivní obrany. Smlouva byla podepsána dne 4. dubna 1949. NATO se začalo institucionalizovat do současné podoby organizace později. V kontextu korejské války (1950–1953) vytvořilo NATO velitelské struktury a velitelské sídlo vzniklo ve Francii. V 50. letech také došlo k prvnímu rozšiřování. Novými členy se stalo Řecko, Turecko a poté i západní Německo (NATO 2022a). V roce 1955 vytvořil SSSR vlastní strukturu kolektivní obrany pro tehdejší východní blok. Tzv. Varšavská smlouva sloužila jako protiváha k NATO.

NATO bylo založeno jako vojenská, ale i politická aliance, kterou spojují společné hodnoty (Foerster 2017: 45). NATO lze tedy nazývat také bezpečnostním společenstvím (viz výše Kříž 2008: 19), protože členské státy spojují ideály demokracie, svobody a právního státu (Foerster 2017: 45). Samotné znění dokumentu Severoatlantické smlouvy obsahuje zmínky o společných ideálech a o dodržování mírových vztahů dle OSN. Text je velmi vágní, aby byl jeho výklad v případě potřeby flexibilní. Smlouva je také specifická tím, že nedefinuje konkrétního nepřítele (Sloan 2017: 238–239).

Nejdůležitějšími články Severoatlantické smlouvy jsou článek 4 a článek 5. Na základě článku 4 je členskými státy NATO uložena povinnost konzultací v případě ohrožení minimálně jednoho z členských států. Veřejně nejznámějším je článek 5. Okamžitá ozbrojená napadení jednoho z členských států automaticky znamená útok na celou alianci a všechny její členy. Následně je

⁵ Belgie, Kanada, Dánsko, Francie, Island, Itálie, Lucembursko, Nizozemí, Norsko, Portugalsko, VB a USA

povinností všech členů podniknout potřebné kroky pro realizaci kolektivní obrany. V takovém případě se jedná o přiměřené kroky, které mohou zahrnovat i vojenskou akci. Cílem je znovuoobnovení bezpečnosti aliance. NATO v článku 5 zároveň počítá se spoluprací s Radou bezpečnosti OSN. Následující článek 6 konkretizuje formu nepřátelského ozbrojeného útoku. Další články popisují proces přijímání nových členských států. (NATO 2008).

NATO je v současnosti nejdéle existující organizací kolektivní obrany. V průběhu své existence řešilo mnoho krizí v mezinárodním systému. Po konci studené války se v 90. letech rozpadl SSSR a v mezinárodním systému došlo k radikální změně. V roce 1991 ve své strategii zhodnotilo NATO, že iniciativa aliance byla úspěšná a NATO eliminovalo bezpečnostní hrozby v Evropě (Foerster 2017: 52). Konec bipolarity a ruské (sovětské) hrozby na přelomu tisíciletí znamenal změnu i pro NATO. Zejména evropské státy začaly snižovat výdaje na obranu i kapacity svých armád. Povinná vojenská služba se v Evropě začala rušit a začalo se přecházet na model profesionálních armád (Deni 2017: 19). Změna nastala také v NATO. Po konci studené války začalo NATO hledat novou identitu.

V 90. letech NATO zaměřilo svou pozornost na státy bývalého východního bloku, ale i na evropské neutrální státy. V roce 1994 vznikl v rámci NATO program PfP. Program byl vytvořen jako prostor pro země, které chtěly s NATO spolupracovat, ale nebyly členy. Zájemci si sami zvolili míru spolupráce s NATO. PfP je v podstatě sféra, kde dochází ke sdílení informací členských zemí NATO s nečlenskými státy. Je to prostor, kde státy mohou společně řešit i modernizaci svých armád (NATO 2022a). V rámci PfP státy spolupracují, podnikají společná cvičení a různé operace (*peacekeeping*). PfP bylo zamýšleno zejména pro státy bývalého východního bloku, které mohly následně zažádat o plné členství v NATO. Nakonec se do PfP přidaly také neutrální evropské státy (Murphy nedatováno: 7). Možnost plného členství byla otevřena všem (NATO

2022a). Některé nečlenské státy opravdu vnímaly PfP jako předstupeň plného členství v NATO. Neutrální státy však PfP vnímaly pouze jako výhodnou možnost vzájemné spolupráce s NATO (Murphy nedatováno: 7). Ještě před koncem tisíciletí přibylo do NATO několik nových členů (NATO 2022a).

Hledání identity pokračovalo po roce 2001. Dne 11. září 2001 došlo k tragickému teroristickému útoku na Světové obchodní centrum v New Yorku. Tato událost byla ve své době naprosto bezprecedentní, což dokazuje také fakt, že bezprostředně po teroristických útocích byl poprvé aktivován článek 5 Severoatlantické smlouvy (Samek 2022: 473). NATO na tuto událost reagovalo rozšířením vlastní agendy o krizový management a další oblasti. Po roce 2001 se NATO v rámci boje proti terorismu začalo angažovat v regionu Blízkého východu. Zúčastnilo se operací v Afghánistánu, Iráku nebo Libyi. Zároveň začalo vytvářet různá mimoevropská partnerství (Moore – Coletta 2017: 11).

NATO se v následujících letech, bezprostředně po událostech v roce 2001 věnovalo spíše globální působnosti. Autor Stefan Popov zde vidí určitou přeměnu identity NATO. Organizace kolektivní obrany by se měla zaměřovat na konkrétní hrozby, ovšem NATO od 90. let začalo také reflektovat potenciální rizika, která stále mohou být ve své abstraktní formě. Proto se dle Stefana Popova z NATO stala organizace kolektivní obrany s prvky organizace kolektivní bezpečnosti (Popov 1999: 60).

Další změna nastala po roce 2014, když Rusko anektovalo ukrajinský Krym. Ukázalo se, že ruská hrozba uvnitř Evropy nebyla odstraněna. Byl to první moment, kdy členské země NATO požadovaly tzv. návrat ke kořenům NATO. Ve skutečnosti byly názory členských zemí NATO rozštěpeny. Jedna část zahrnovala zejména státy středovýchodní Evropy. Podle nich se NATO mělo opět více zaměřit na ryzí agendu organizace kolektivní obrany a mělo se více soustředit na ochranu Evropy na regionální úrovni. Druhá část zahrnovala anglosaské země a další státy západní Evropy, pro které byla důležitá globální

působnost NATO. Tato názorová skupina deklarovala, že bezpečnostní hrozby Evropy plynou také z jejích vnějších hranic (Moore – Coletta 2017: 1, 6–7).

Vývoj dění v mezinárodním systému po roce 2014 ukázal, že obě názorové skupiny mají pravdu. Kromě ruské anexe Krymu v roce 2014 se Evropa potýkala s bezpečnostními hrozbami teroristických útoků. Kolem roku 2015 identifikovalo NATO hned několik hrozeb, kterým se musí věnovat. Jedná se o teroristické hrozby z Blízkého východu a Afriky nebo nukleární hrozby Korejské lidové demokratické republiky a Íránu. Problém jsou i kybernetické útoky. Další hrozbou jsou aktivity Číny a její rostoucí mocenská síla. NATO musí chránit Evropu před Ruskem, ale v současné době také před celou řadou asymetrických hrozeb. Takto široká agenda může být pro NATO velmi složitá. Globální působnost a snaha zajištění bezpečnosti v Evropě nemusí být z hlediska kapacit udržitelná (Moore – Coletta 2017: 7, 12–13).

V současnosti má NATO více rolí. Jedná se o (1) alianci kolektivní obrany, která slouží členským zemím k obraně i odstrašení nepřítele. Dále splňuje NATO také roli (2) politická aliance sloužící k prohloubení transatlantické spolupráce na základě společných hodnot. A od 90. let lze NATO klasifikovat jako (3) organizaci kolektivní bezpečnosti, která se věnuje *peacekeepingu* apod. (Cottey 2013: 450). Balancování mezi globální působností NATO připomínající spíše organizaci kolektivní bezpečnosti a mezi původní podobou NATO jako organizace kolektivní obrany zatím definitivně rozhodla ruská invaze na Ukrajinu v roce 2022. Hledání identity NATO ukončilo. Znovu se transformovalo zakotvilo svou strategii. NATO se chce stále věnovat globální působnosti napříč mezinárodním systémem. Především se chce ale více zaměřit na koncept kolektivní obrany a na ochranu východní hranice Evropy (Mader 2024: 1).

V roce 2022 se Rusko projevilo jako největší hrozba, která působí přímo na území Evropy. Podle Johna R. Deniho (2017: 34) existují státy, které

v mezinárodních vztazích využívají/zneužívají příležitostí, aby dosáhly svých cílů. Jsou také schopni jednat jako agresori. Mnohem nebezpečnější jsou v případě vlastnictví jaderných zbraní. Pro získání cizího území takovému státu stačí pouze spustit rychlou vojenskou operaci. Jako příklad takového státu lze klasifikovat Rusko. V případě potenciálního neozbrojeného střetu s Ruskem existují pro NATO dva scénáře. V prvním scénáři (1) NATO nebude mít dostatečně odstrašující sílu, a proto nepomůže nic, co NATO vůči Rusku podnikne (Deni 2017: 34).

Druhou možností je varianta, že (2) Rusko lze odstrašit od potenciálního ozbrojeného útoku na NATO. V takovém případě NATO musí plně využít své síly, aby dalo najevo, že je akce proti členským státům NATO nevýhodná. NATO musí jednat především rychle a rozhodně (Deni 2017: 34). John R. Deni vše uvádí na hypotetickém příkladu, kdy by došlo k napadení evropského severovýchodního křídla NATO. Podle Johna R. Deniho (2017: 34) NATO „[m]usí použít svůj silový postoj, aby signalizovalo, že rychlá, rozhodná ruská vojenská operace v severovýchodní Evropě není možná nebo pravděpodobná, a že se místo toho jakákoliv agrese setká s dlouhodobým odporem.“⁶

Akteři v transatlantické oblasti začali vnímat změny v Evropě. Začali se zabývat tématy jako je zbrojení, kolektivní obrana, modernizace armády atd. Po dlouhé době také došlo k rozšíření NATO. Novými členskými státy se staly dlouhodobě neutrální Finsko a Švédsko.

⁶ z anglického originálu: “It must employ its force posture to signal that a quick, decisive Russian military operation in Northeastern Europe is not possible or likely and that instead any aggression will be met with long-term resistance.” (Deni 2017: 34)

3.2 Spolupráce Severoatlantické aliance a neutrálních států

NATO rozvíjí spolupráci také s nečlenskými státy v rámci mnoha různých programů nebo společných aktivit. NATO udržuje kontakt a dialog o různých oblastech bezpečnosti s nečlenskými státy i mezinárodními organizacemi, kteří se stávají partnery NATO. Partnerství lze rozdělit do pěti skupin: (1) PfP; (2) Středomořský dialog; (3) Istanbulská iniciativa spolupráce; (4) partneři po celém světě; (5) mezinárodní organizace. Spolupráce s evropskými neutrálními zeměmi je rozvíjena v rámci již zmiňovaného PfP, což byl vůbec první program určený pro spolupráci se zeměmi mimo NATO (NATO 2024a). PfP se zabývá širokou škálou činností. Zahrnuje obranu, reformy obrany, vzdělávání a výcvik vojenských jednotek, věda a výzkum, inovace nebo otázky v oblasti životního prostředí. Důležité je, že od roku 2011 se všech aktivit v rámci PfP může zúčastnit jakýkoliv z partnerů NATO (NATO 2024b).

Ačkoliv je program PfP pod záštitou organizace kolektivní obrany, neutrální státy se do programu zapojily prakticky okamžitě po jeho vzniku. O spolupráci s NATO byl tedy zájem. Neutrální státy neshledaly žádný problém slučitelnosti participace v PfP se statusem neutrality. Státy argumentovaly tím, že PfP nijak nesouvisí s povinností chránit obranou alianci, ani s povinností stát se plnohodnotným členem NATO. Ze spolupráce v PfP nevyplývá ani souhlas s přítomností cizích vojenských jednotek nebo zbraní na území neutrální země. Neutrální státy naopak představily celou řadu pozitiv. Výhodou byla například možnost participace neutrálních států na mírových operacích (*peacekeeping*) pod vedením NATO. Dále si neutrální státy cenily možnosti rozvoje vlastních ozbrojených sil (Cottey 2013: 457).

V rámci PfP dochází k pravidelnému jednání v Euroatlantické radě partnerství. V praxi je spolupráce v PfP spíše na bilaterální úrovni, kdy se NATO schází s konkrétním členským státem PfP. Společně řeší témata jako je zejména *peacekeeping*, reformy armád a obrany nebo krizový management a připravenost

na katastrofy. Kolektivní vojenská cvičení patří kromě mírových a humanitárních operací mezi konkrétní aktivity států (Cottey 2013: 458).

Ochota neutrálních států kooperovat s NATO je znatelná. Míra kooperace je však velmi individuální a liší se přístupem každého jednotlivého neutrálního státu. To stejné rovněž platí pro hypotetickou možnost plného členství neutrálního státu v NATO. Andrew Cottey tvrdí, že vstup neutrálního aktéra do NATO by byl zapříčiněn jedním ze dvou následujících důvodů. Prvním by byla nějaká velmi zásadní událost na úrovni mezinárodního systému, která by přímo nebo nepřímo ohrožovala bezpečnost neutrálního státu natolik, aby požádal o členství v NATO (Cottey 2013: 464–465). Dalo by se říci, že se první varianta hypotézy v kontextu roku 2022 potvrdila. Ruská invaze na Ukrajinu zapříčinila vstup Finska a Švédska do NATO. Druhou možností vstupu neutrální země do NATO je její postupné přibližování se v závislosti úzké spolupráce neutrální země a NATO. V praxi by se tato hypotéza mohla projevit jako rozvíjející se spolupráce mezi NATO a neutrální zemí do takové míry, že by poslední fází spolupráce bylo členství v NATO (Cottey 2013: 464–465). Jednalo by se tedy o samovolný a hladký vstup do aliance.

Analytická část

4 Historický vývoj irské neutrality

V této kapitole se věnuji charakteru irské neutrality. Její vývoj analyzuji v kontextu historických událostí v Irsku v období od druhé poloviny 19. století a především ve 20. století do roku 2009, kdy byla v EU přijata Lisabonská smlouva. V průběhu kapitoly blíže definuji specifické a unikátní rysy irské neutrality. Kapitulu propojím s teoretickou částí a analyzuji, jakým způsobem Irsko splňuje nebo nesplňuje pravidla a povinnosti neutrálního státu dle mezinárodního práva. V samostatné podkapitole dále zkoumám konkrétní důvody, proč se Irsko rozhodlo pro neutrální zahraniční politiku.

Z historického hlediska sahají počátky irské neutrality až do poloviny 19. století, již v této době lze pozorovat irskou zdrženlivost v zapojování se do mezinárodního dění (Fanning 1982: 27). Nutno však podotknout, že v 19. století irská zahraniční politika závisela na Velké Británii (dále už jen VB). Dějiny Irska byly kvůli britské nadvládě několik století svázány s historií VB.

Od druhé poloviny 19. století se ale na území dnešního Irska začala objevovat nacionalistická hnutí požadující samostatnou Irskou republiku. Jedním ze způsobů, jakým se Irové vůči nadvládě VB vymezovali, byla také neutralita. Nacionalistická hnutí tedy chtěla irskou nezávislost na VB a jedním z prostředků, jak tohoto docílit, byly projevy neutrálních postojů. Irové požadují samostatný stát nechtěli participovat na jakékoliv válce, zejména pokud se jednalo o války, které vedla VB ve svých koloniích. Irská neutralita byla tedy vždy propojena s irskou nezávislostí. První organizací požadující nezávislost bylo Irské republikánské bratrstvo (*Irish Republican Brotherhood*), které společně

s podobnou nacionalistickou organizací známou jako tzv. Irští dobrovolníci (*Irish Volunteers*) vyvolalo v roce 1916 Velikonoční povstání (Britannica 2024).

Během celého 20. století docházelo a ostrově k turbulentním událostem, které ovlivnily irskou domácí i zahraniční politiku. Ještě před Velikonočním povstáním v roce 1916 byla situace velmi napjatá. Na ostrově docházelo k pravidelným protestům. Vnitropolitická situace nebyla stabilní. Obyvatelstvo strádalo. Začátek první světové války v roce 1914 neklid v Irsku na čas přerušil, protože se na tento čas ochromil chod celého mezinárodního společenství. Irsko se účastnilo dění první světové války v rámci jednotek VB, kam se Irové dobrovolně hlásili. Celkem se bojů v první světové válce zúčastnilo přes 200 000 irských vojáků a z toho bylo 160 000 dobrovolníků (Brophy 2016: 462–463).

Po první světové válce se začalo formovat další nacionalistické uskupení, které usilovalo o nezávislost Irska. V roce 1919 se tzv. Irští dobrovolníci přetvořili na Irskou republikánskou armádu (*Irish Republican Army* – dále už jen IRA). Tato nacionalistická paramilitární skupina je označována jako teroristická skupina, protože během své činnosti často využívala metody terorismu, například bombové útoky. V tomto období také vznikla politická strana Sinn Féin, která byla později se skupinou IRA velmi spojována. Situace byla pro VB dále neudržitelná a mezi lety 1919 až 1921 došlo k anglo-irské válce, respektive válce za irskou nezávislost (Cowell-Meyers – Arthur 2024). Po uzavření mírové smlouvy, kterou byla Anglo-irská dohoda z roku 1921, nebyly naplněny představy všech nacionalistů. Na politické scéně, respektive v Sinn Féin se objevili stoupcí a odpůrci mírové smlouvy a přímým následkem bylo názorové rozštěpení této politické strany. Napětí mezi dvěma názorovými frakcemi v Irsku eskalovalo v občanskou válku. Na těchto základech později vznikly dvě nové politické strany, a to Fianna Fáil a Fine Gael.

Z politického hlediska lze počátky irské neutrality spatřovat ve 20. letech 20. století. Po detailnější analýze se ovšem jednalo spíše o snahy

nacionalistických hnutí distancovat Irsko od potenciálních válek se třetími aktéry, které by vedla VB ve svém národním zájmu koloniální mocnosti (Murphy; nedatováno: 2). Současně lze vyhlášení neutrality také spojovat se snahou vymanit se z britské nadvlády a vyřešit tak konfliktní vztahy s VB (Jesse 2006: 9). Irská neutralita, v podobě, jak je známá v současnosti, byla deklarována irskými vládami v kontextu druhé světové války.

Fakt, že Irsko bylo během druhé světové války neutrální, by se dle přísného výkladu mezinárodního práva nedal považovat za platný. Pozdější důkazy ukázaly, že Irsko mělo tajné dohody se Spojenci, na jejichž základě mohlo poskytovat vojenským silám Spojenců potřebnou pomoc. Tyto dohody se týkaly různých akcí v irských pobřežních vodách nebo spolupráce zpravodajských služeb (FitzGerald 1998: 13–14). I přes neutrální politiku tedy irská vláda spolupracovala se Spojenými státy americkými (dále už jen USA) a jejími vojenskými silami i jednotlivci ze zpravodajských služeb (Fanning 1982: 35). Naprosto výjimečnou situací byl pro Irsko jako neutrální stát fakt, že se několik tisíc irských vojáků přidalo k britským jednotkám, po jejichž boku bojovali (FitzGerald 1998: 13–14).

Oficiálně však Irsko vystupovalo během druhé světové války jako neutrální stát. Za tímto rozhodnutím bylo několik důvodů. Jedním z nich byla právě získaná nezávislost. Dalším důvodem byla dle bývalého předsedy Fine Gael a bývalého ministra zahraničních věcí Garreta FitzGerala⁷ (1998: 14) i obava

⁷ Garret FitzGerald se narodil 9. února 1926 a zemřel 19. května 2011. Jeho otcem byl Desmond FitzGerald, který se v roce 1922 stal prvním ministrem zahraničí Irska. Byl také jedním ze zakladatelů politické strany Fine Gael. Politická dráha byla tedy Garretu FitzGeraldovi předurčena. V 70. letech 20. století se stal irským ministrem zahraničí. V roce 1977 stal předsedou Fine Gael a v 80. letech 20. století se stal irským premiérem. V Irsku označováno jako Taoiseach (McHardy 2011). Během jeho politické kariéry znovu eskaloval konflikt v Severním Irsku a teroristická skupina IRA spáchala řadu bombových útoků. Garret FitzGerald

z možné hrozby další občanské války v Irsku. Jak jsem již zmínila výše, v minulém století byla v Irsku velmi křehká vnitropolitická situace, a to kvůli působení teroristické skupiny IRA. Teoreticky se irská vláda mohla přidat na stranu Spojenců, ale IRA měla kontakty v tehdejší nacistickém Německu. Z tohoto důvodu se irská vláda pravděpodobně rozhodla zůstat neutrální, aby zamezila další eskalaci vnitropolitického napětí. Přidat se na stranu Spojenců by zároveň znamenalo spolupráci s VB, což bylo pro Irsko prakticky nepřijatelné (FitzGerald 1998: 14).

Z hlediska mezinárodního práva by se irská neutralita dala označit jako trvalá, což není zcela přesné. Irská neutralita je velmi unikátní. Evropské neutrální státy obecně příliš nespĺňují podmínky neutrality vymezené v teoretické části mojí diplomové práce. Podmínky a charakter vlastní neutrality si aktéři definují sami a upravují si pravidla dle vlastních potřeb (Cotney 2013: 449). Z tohoto důvodu je tedy opravdu důležité analyzovat konkrétní činnost a diplomatické postupy dané neutrální země. Většinou neutrální státy v praxi dodržují pouze jedinou povinnost neutrálních států, která vyplývá z mezinárodního práva. Jedná se o zákaz členství v jakékoli vojenské alianci. Tuto podmínku současné neutrální státy splňují, protože členství v jakékoli vojenské alianci odmítají (Cotney 2013: 449). Přístup neutrálních států může být obecně paradoxní. Příkladem je nekompromisní odmítání členství v obranných aliancích, přičemž se stejnou aliancí následně spolupracují. Andrew Cotney (2013: 449) pro takový typ neutrality uvádí termín post-neutrálního státu.

Samotné Irsko reálně vyhlásilo neutralitu pouze v kontextu druhé světové války a nikdy ji neoznačilo jako trvalou neutralitu (Tonra 2012: 223). Podle

napomohl situaci mírně deeskalovat Anglo-irskou dohodou z roku 1985, která později vedla k uzavření Velkopáteční dohody (McHardy 2011).

Stevena Murphyho (nedatováno: 2) se stala irská neutralita jakousi politickou tradicí, kterou od druhé světové války zachovávají všechny vlády v Irsku a důrazně o tom ujišťují veřejnost a ostatní aktéry mezinárodního systému. Od 60. let 20. století samo Irsko používá označení tzv. irská vojenská neutralita (*Irish military neutrality*), což má naprosto přesně vyjadřovat zájem Irska. Ergo, Irsko nevstoupí do žádné vojenské aliance a zároveň to znamená, že se irská neutralita nevztahuje na členství v jakýchkoliv jiných mezinárodních organizacích nevojenského charakteru. Většina irských občanů tak pojem neutralita definuje stejně podle vzoru státu, který se v mezinárodních vztazích chová jako tzv. dobrý mezinárodní občan (Murphy; nedatováno: 4, 6).

4.1 Irská neutralita po druhé světové válce

Když po druhé světové válce spolu s novým mezinárodním řádem vzniklo NATO, Irsko bylo jedním z aktérů, u kterých se předpokládalo členství v alianci. Z geostrategického hlediska USA chtěly, aby se Irsko stalo součástí navrhované aliance. Jejich plánem bylo vybudování irské základny NATO, která by mohla teoreticky sloužit zejména k protiponorkovému boji (Cottey 2018: 155). Irsko ale v roce 1949 nabídku členství v NATO odmítlo. Postoj Irska nebyl zpočátku úplně jednoznačný. Nejprve Irsko členství v NATO zvažovalo, protože sdílelo stejné hodnoty a cíle. Mimo to zastávalo rovněž stejný názor vůči rostoucímu vlivu Sovětského svazu. Příležitost stát se členskou zemí NATO tehdy podporovala irská armáda, značná část parlamentu, katolická církev i mnoho irských intelektuálů (Cottey 2018: 157).

Jedinou překážkou pro irské elity bylo rozdělené Irsko (Cotney 2018: 156). Tehdejší ministr zahraničí Seán MacBride⁸ navrhl, že se Irsko stane členem NATO, pokud bude zajištěno sjednocení ostrova. V podstatě požadoval samostatné Irsko, které by zahrnovalo i oblast Severního Irsku (FitzGerald 1998: 15). Podle USA situace kolem Severního Irsku byla vyřešenou záležitostí, protože území náleželo VB. Podmínka o sjednocení ostrova podle zakládajících členů NATO nijak nesouvisela s otázkou kolektivní obrany nebo s členstvím Irsku v NATO. Pro zakládající členy bylo důležité samotné vytvoření aliance kolektivní obrany, aby udržely stabilitu a bezpečnost v západní Evropě. Ve výsledku se došlo k závěru, že členství Irsku není zvláště rozhodující. Nikdo z třetích aktérů se totiž nechtěl příliš zabývat otázkou Severního Irsku. Následně Irsko členství v NATO samo odmítlo, protože nebylo vyhověno jejich podmínce. Seán MacBride velmi razantně deklaroval, že se Irsko nestane součástí jakékoliv aliance, jejímž členem je i VB. Důvodem byl komplikovaný vztah s VB, který Irsko v té době řešilo (Fanning 1982: 34). Severní část ostrova se v první polovině 20. století stala součástí VB a je známá jako Severní Irsko. Rozdělení ostrova bylo tedy důvodem, proč se Irsko nestalo v roce 1949 členskou zemí NATO.

Irsko si zároveň uvědomovalo, že nějakým způsobem musí zajistit vlastní bezpečnost. V roce 1950 mělo dokonce Irsko zájem o bilaterální alianci s USA, což USA odmítly (FitzGerald 1998: 15). V 60. letech 20. století se znovu otevřela debata okolo členství v NATO. Irsko chtělo v roce 1961 vstoupit

⁸ Seán MacBride byl velmi kontroverzní osobou. Narodil se 26. ledna 1904 a zemřel 15. ledna 1988. Po druhé světové válce se stal irským ministrem zahraničních věcí a v roce 1974 získal Nobelovu cenu za mír. Nicméně je potřeba zmínit, že Seán MacBride byl také součástí nacionalistické skupiny IRA, ke které se přidal už jako dítě. Později bojoval za lidská práva. Snažil se pomoci odsouzeným členům IRA a také stál u založení organizace Amnesty International (The Nobel Prize 2024).

do Evropského hospodářského společenství (dále už jen EHS), což vyvolalo obavy. Mnozí předpokládali, že členství v EHS je nutně spojeno s NATO. Reakce irské vlády na tyto výroky byla naprosto jednoznačná. Spojitost NATO a EHS byla vyvrácena, protože téma NATO bylo v tomto případě zcela irelevantní. Přesto tehdejší irský premiér Seán Lemass v rámci debaty vyzdvihl důležitost NATO. Znovu také připomněl, že společně sdílí stejné hodnoty (Salmon 1982: 210–211). Celou diskusi ukončilo zamítnutí irské žádosti o vstupu do EHS. Bývalý francouzský prezident Charles de Gaulle totiž žádost vetoval.

V roce 1973 Irsko konečně vstoupilo do Evropského společenství (dále už jen ES), respektive současné EU. Opět existovaly obavy, že by členství mohlo narušit irskou neutralitu. Pochybnosti byly ovšem potlačeny, protože ES postrádalo prvek bezpečnostní a obranné politiky (Jesse 2006: 11). V průběhu let, na přelomu tisíciletí bylo podepsáno několik smluv upravujících řád EU. S každou novou smlouvou se v Irsku otevřela otázka ohledně neutrality a vztahu k NATO. Prvním příkladem byl rok 1986, kdy ES přijímalo revizi zakládajících listin známou pod termínem Jednotný evropský akt (dále už jen JEA). Irsko v referendu JEA přijalo výraznou většinou 70 % zúčastněných voličů (Cottey 2018: 159). Před samotným hlasováním však odpůrci prohlašovali, že by přijetí této revize znamenalo členství Irska v NATO. V roce 1986 byla totiž v JEA kodifikovaná tzv. Evropská politická spolupráce (*European Political Cooperation*), což byla v podstatě jakási klauzule o společné koordinaci zahraniční politiky mezi členskými státy ES. Právě tento bod byl pro odpůrce JEA zprvu problematický (Cottey 2018: 159).

V 90. letech 20. století došlo k dalším důležitým momentům, kdy se v Irsku diskutovalo o vztahu k NATO. V roce 1992 se podepisovala Maastrichtská smlouva, na jejímž základě mimo jiné přijalo ES pojmenování EU. Smlouva byla v oblasti zahraniční politiky EU ještě konkrétnější. Skládala se ze tří hlavních pilířů. Třetí pilíř již explicitně zahrnoval Společnou zahraniční a bezpečnostní

politiku EU, ergo další důvod irské zdrženlivosti. Ve výsledku Irsko bez velkých obstrukcí ratifikovalo Maastrichtskou i následnou Amsterodamskou smlouvu (Cotney 2018: 163). V roce 1996 vydala irská vláda Bílou knihu, ve které explicitně definovala charakter irské neutrality a deklarovala nezájem o členství v NATO. V Bílé knize je uvedena jediná možnost, kdy by se mohlo Irsko připojit k alianci. Rozhodnutí o členství v NATO by muselo být odsouhlaseno v rámci referenda a Irsko by se tedy připojilo k alianci na popud veřejnosti (Cotney 2018: 159).

Závažnější problém nastal v roce 2001 při podpisu smlouvy z Nice a v roce 2008 při podpisu Lisabonské smlouvy. Diskuse se v Irsku netýkala příliš otázky vztahu k NATO. Dvě zmiňované smlouvy hlouběji rozvíjely Společnou zahraniční a bezpečnostní politiku EU a věnovaly se také více Evropské bezpečnostní a obranné politice, později nazývané jako Společná bezpečnostní a obranná politika. Irsko se obávalo narušení vlastní neutrality, ke kterému by potenciálně mohlo dojít v rámci členství v EU (Cotney 2018: 163).

Pro ratifikaci smlouvy z Nice vznikla ještě Deklarace ze Seville, ve které si Irsko zajistilo zvláštní výjimku a ostatní členské státy EU ji přijaly. Ostatní státy musely respektovat irskou vojenskou neutralitu. Irsko se tak mohlo zdržet jakékoliv vojenské obranné akce EU i hypotetického vzniku společné evropské armády. Jako součást Deklarace ze Seville byl vytvořen i speciální systém tzv. trojitý zámek (*triple lock*), který se týká vysílání irských vojáků na zahraniční mise. Irský voják se může zúčastnit zahraniční mise, pokud tak bylo rozhodnuto na třech úrovních zároveň. Souhlas musí být udělen irským parlamentem, vládou a jedním ze dvou orgánů OSN, a to Radou bezpečnosti nebo Valným shromážděním (Cotney 2018: 164, Murphy 2020: 9).

Přijetí Lisabonské smlouvy bylo ještě mnohem komplikovanější. V Irsku se konala dvě referenda, protože v prvním hlasování byla Lisabonská smlouva veřejností odmítnuta. Lisabonská smlouva obsahuje ustanovení o vzájemné

obraně, kdy v případě napadení jedné členské země EU musí ostatní členské státy EU napadené zemi pomoci. Ustanovení je známé jako článek 42 odstavec 7. Povinnost vzájemné obrany v EU byla pro Irsko naprosto nepřijatelná. Dodatečně vzniklo několik záruk, na jejichž základě Irsko ve druhém referendu v roce 2009 Lisabonskou smlouvu ratifikovalo. Schválená verze Lisabonské smlouvy narozdíl od původního znění uděluje výjimku neutrálním členským zemím EU, pro které povinnost vzájemné obrany není závazná (Cottey 2018: 164–165).

Jak vyplývá z této kapitoly, Irsko je navzdory vlastní neutrální zahraniční politice schopno spolupracovat s dalšími aktéry mezinárodního systému na různých úrovních i v oblasti bezpečnosti. Jedinou překážkou, která spolupráci komplikuje, je neochota Irska zapojit se do spolupráce s jakoukoliv aliancí kolektivní bezpečnosti jako její člen. Tento postoj rovněž komplikuje členství Irska v mezinárodních organizacích nevojenského charakteru, jako je například EU. Přijímání jakýchkoliv změn musí být v Irsku nejprve odhlasováno veřejností v referendu, a to je základní charakteristika irské politiky. Obava, že by změny v zahraniční politice mohly jakkoliv ovlivnit a narušit irskou vojenskou neutralitu, je v Irsku velmi zakořeněna.

4.2 Důvody irské neutrality

Irsko si zvolilo neutralitu spíše na základě propojenosti s liberálními hodnotami, respektive propojenosti s vlastní suverenitou a nezávislostí na VB. Oficiálně tyto argumenty převládaly nad pragmatickými důvody (Jesse 2006: 20). Autor Neal G. Jesse (2006: 20) detailněji analyzuje na třech úrovních vnitřní faktory, které ovlivnily rozhodnutí Irska o neutralitě. Dvěma nejdůležitějšími faktory jsou názory hlavních politických stran a veřejné mínění. Svůj vliv mají také zájmové skupiny. Názor veřejnosti se začal utvářet od počátku neutrality,

ergo v období druhé světové války. V téže době irská vláda mnohdy informace cenzurovala. Jak jsem zmínila výše, zájmem irské vlády bylo zůstat mimo cizí války. Veřejné mínění tak bylo mnohdy silně ovlivňováno (Jesse 2006: 20–22). Neutralita během druhé světové války tedy příliš nesouvisela s veřejným míněním. Důkazem je například dobrovolná vojenská služba více než 50 000 irských občanů v britských ozbrojených jednotkách. Svůj nesouhlas vůči irské neutralitě během druhé světové války projevila také významná menšinová anglo-irská komunita, která neutralitu hodnotila jako nemorální (Ayiotis 2023: 401).

Dle průzkumů se na konci 20. století ukázalo, že irská veřejnost s neutralitou souhlasila, nicméně často netušila, co irská neutralita znamená. Až 31 % irských občanů v roce 1985 nevědělo, co si pod termínem irská neutralita představit. V roce 1992 počet lehce klesl, avšak stále se jednalo o 21 % obyvatel (Gilland 2001: 146). Paradoxní je, že v roce 1996 více jak polovina obyvatel očekávala vojenskou pomoc Evropské unie (dále už jen EU), a to v případě potenciální hrozby invaze cizí mocnosti do Irska (Jesse 2006: 21).

Navzdory výše zmíněnému byla v minulosti přeci jen řada pragmatických důvodů pro vyhlášení neutrality. Zjednodušeně by se dalo říct, že neutrální zahraniční politika přímo vyplývala ze složité vnitropolitické situace ve 20. letech 20. století. Prvním krokem k neutralitě bylo jedno z ustanovení v Anglo-irské dohodě. Po válce za nezávislost se Irsko stalo britským dominiem, nikoliv plně nezávislým a suverénním státem. V praxi to znamenalo, že Irsko bylo stále určitým způsobem svázáno s VB. Součástí Anglo-irské dohody bylo právo VB využívat irské teritoriální vody i vzdušný prostor, respektive VB měla zajišťovat jejich bezpečnost. Povinností Irska bylo zajistit, aby jakákoliv cizí mocnost nemohla využít irské území pro napadání VB (Ayiotis 2023: 397).

Zásadní roli také sehrál fakt, že Irsko bylo po vnitřních nepokojích a konfliktech, zejména po občanské válce ekonomicky vyčerpané. Jedním z řešení pro posílení ekonomiky bylo snižování nákladů na obranu jako i počtu

aktivních vojáků, což nutně znamenalo začátek oslabování irské obrany. Irská armáda byla během druhé světové války ve velmi špatném stavu. Nedisponovala vhodným vybavením ani dostatečným množstvím personálu. V případě, že by se Irsko chtělo dění druhé světové války zúčastnit, z praktických důvodů to ani nebylo možné (Ayiotis 2023: 399–400).

Autor Daniel Ayiotis nabízí ve své práci svérázný pohled na irskou neutralitu, kterou rozděluje podle příčin na tři typy, a to (1) nutnost (*necessity*); (2) prospěšnost (*expediency*); (3) pohodlnost (*convenience*). První typ byl odvozen od práv a povinností Irska vyplývajících z Anglo-irské dohody mezi lety 1923 až 1939, kdy Irsko de facto muselo být neutrální. Druhý typ se vztahuje k situaci během druhé světové války. Vzhledem k oslabené armádě nebo nestabilní situaci kolem teroristické skupiny IRA bylo pro Irsko lepší vyhlásit neutralitu. Třetí typ autor datuje od roku 1955, kdy se Irsko stalo členem Organizace spojených národů (dále už jen OSN) a zároveň již bylo nezávislým a suverénním státem. Tento typ neutrality trvá dodnes. Třetí typ je definován pohodlností Irska, které je neutrální na základě zvyků a tradice (Ayiotis 2023: 394).

Důvodem irské neutrality je rovněž geografie. Zdůvodnění geografickými atributy je klíčové pro teoretiky realismu. Irsko je ostrovní stát na západní periferii Evropy, což je pro Irsko velmi výhodná poloha. Ve své geografické blízkosti se neseťkává s přímou hrozbou nepřítele. Jediným sousedním státem je VB, se kterou mělo Irsko v minulosti značně komplikovaný vztah, avšak v současnosti jsou spory vyřešené. Tento důvod, proč se Irsko rozhodlo pro neutrální zahraniční politiku, je pouze neúplným pohledem (Jesse 2006: 8). Pokud se geografie analyzuje důkladněji, vyplývá z ní důležitý fakt. Irsko se geograficky nachází mezi členskými zeměmi NATO. Taková skutečnost dává Irsku výhodu možnost a zůstat neutrální zemí. Nemá potřebu stát se členem NATO, nicméně NATO nepřímou garantuje irskou bezpečnost (Jesse 2006: 17).

NATO není legislativně nijak vázáno zasáhnout v případě ohrožení Irska, ale samotná poloha ostrova má odstrašující efekt.

Takové vyjádření nutně znamená, že konkrétně Irsko je pouhým černým pasažérem NATO. Již během studené války se o evropských neutrálních zemích hovořilo jako o černých pasažérech. Takoví aktéři disponují výhodou zajištění bezpečnosti organizací kolektivní obrany, aniž by měli povinnost platit členské příspěvky. Navzdory všemu, evropské neutrální státy samy považovaly NATO během studené války za důležité. V případě vlastního ohrožení dokonce doufaly v pomoc od NATO, i když se obrana NATO na neutrální země, respektive na nečlenské státy nevztahuje (Cottey 2013: 452–453). Garret FitzGerald později uznal, že irská bezpečnost po celou druhou polovinu 20. století závisela na ochraně ze strany NATO, i když členem této aliance Irsko nikdy nebylo. Dále přiznal, že osobně podporoval vstup Irska do NATO již od vzniku aliance, ale jako politik se musel přizpůsobit vůli své politické strany (FitzGerald 1998: 18–19).

Irská neutralita je tedy velmi specifická. Již v minulosti Irsko deklarovalo neutralitu, ačkoliv s ostatními transatlantickým zeměmi ve vojenské oblasti spolupracovalo. V minulosti nebylo nestranné, i když bylo neutrální. Nejen během druhé světové války, ale i ve druhé polovině 20. století bylo na straně Západu. Obzvláště irské obchodní vztahy se soustředily především na členské země NATO (USA a VB), a to i v kontrastu ostatních evropských neutrálních států, jež měly obchodní vztahy s ostatními aktéry více vyvážené (Jesse 2006: 15, 18). Dále se Irsko podílelo a podílí na *peacekeepingových* operacích OSN i NATO. Mimoto irská vojenská neutralita žádným způsobem neomezuje možnost bilaterálních obranných aliancí nebo další bezpečnostní aktivity v rámci různých mezinárodních organizací (Murphy; nedatováno: 7). Irsko se stalo členem EU a je také v programu PfP ve spolupráci s NATO. Žádná z těchto

aktivit není v souladu s mezinárodním právem o neutralitě, které bylo stanoveno v rámci Haagských úmluv. Přesto je Irsko chápáno jako neutrální.

5 Současný stav irské obrany

Nejdůležitějším zájmem každého státu je zajištění národní bezpečnosti. Jednou z častých možností, jak toho docílit, je například členství v nějaké organizaci kolektivní obrany. Neutrální státy si musejí svoji obranu zajistit prostřednictvím vlastních vojenských kapacit nebo mohou uzavřít bilaterální alianci. V této kapitole analyzuji současný stav irské obrany. Zkoumám, zda má Irsko dostatečné kapacity pro vlastní obranu i v dnešním moderním a technologicky vyspělém světě, kdy aktéři v mezinárodním systému využívají mnoha různých nástrojů pro hybridní války. V první části kapitoly zkoumám výdaje Irska na obranu v kontrastu dalších dvou neutrálních evropských zemí, a to Rakouska a Švýcarska. Dále u těchto tří zemí porovnávám i celkový počet ozbrojených sil. V samostatné podkapitole pak analyzuji množství a kvalitu kapacit irské vojenské techniky.

Od vzniku samostatného Irska byla obrana ostrova značně oslabována. Jak jsem naznačila v předchozí kapitole, vlivem vnitropolitické situace došlo v minulosti k zeštíhlení irské armády. Výhodná poloha Irska v kombinaci s absencí nepřítele a absencí hrozby konvenční války zanechává irské obranné síly nepřipravené. Nejenže Irsko nemá dostatečné kapacity pro obranu, nemá ani dostatečné zkušenosti (Murphy; nedatováno: 11). Irsko v minulosti nebylo schopno zajistit národní bezpečnost a takovou schopnost postrádá i v současnosti (Jesse 2006: 15). V kontrastu dalších evropských neutrálních zemích, jako je například Rakousko nebo Švýcarsko, je irská obrana značně podfinancovaná (Murphy; nedatováno: 11).

V přílohách jsou na grafech (viz příloha číslo 1 a příloha číslo 2) znázorněny výdaje na obranu Irska v komparaci výše zmíněných neutrálních zemích. Data jsou přejatá z databáze Stockholmského mezinárodního mírového výzkumného institutu (dále už jen SIPRI). Obsahují údaje mezi lety 1949 až 2022, přičemž u Rakouska a Švýcarska byla data dostupná od roku 1957 a u Irska až od roku

1958. Uvedená data švýcarských výdajů na obranu neobsahují výdaje na výsluhy ani výdaje polovojských uskupení. Nezahrnují ani samostatné výdaje jednotlivých kantonů a místních správ, které mezi lety 1990 a 2006 byly srovnatelné s 5–8 % výdajů Švýcarska jako celku (SIPRI 2022).

V příloze číslo 1 je uvedeno, kolik procent HDP vydává každá ze zmíněných zemí na obranu. Tato diplomová práce zkoumá vztah Irska k NATO. Členské země NATO pracují s jednoduchým pravidlem, které určuje, že by země NATO měly vydávat 2 % vlastního HDP na obranu. Pro lepší propojenost diplomové práce přiložené grafy tedy analyzuji v souvislosti s tímto pravidlem. Ačkoliv Irsko, Rakousko ani Švýcarsko do NATO nepatří, pro potřeby diplomové práce a uvedení do kontextu využívám tato 2 % jako pomyslnou dělicí hranici.

Irsko, které je vyznačeno zelenou linkou, se vždy pohybovalo pod úrovní Rakouska a Švýcarska. Za celou dobu jediné Švýcarsko přesáhlo 2 % z HDP (SIPRI 2022), ovšem pouze ve druhé polovině 20. století. Mírný nárůst výdajů je u všech aktérů znatelný v 70. a 80. letech 20. století, kdy částky dosahovaly hodnot okolo 1,5 %. Od 90. let výdaje pravidelně klesají u všech znázorněných zemí (SIPRI 2022). V důsledku hospodářské krize z roku 2008 snížilo Irsko mezi lety 2008 a 2012 výdaje na obranu (McNamara 2023: 382). V posledních letech, konkrétně od roku 2019, Rakousko i Švýcarsko své výdaje zvýšilo. Naopak Irsko výdaje ještě snížilo a od roku 2014 činí irské výdaje na obranu méně než 0,5 % HDP. V roce 2022 byla výše vůbec nejnižší a činila pouze 0,23 % HDP (SIPRI 2022).

V příloze číslo 2 je uvedeno, kolik milionů amerických dolarů (dále už jen USD) vynakládá Irsko, Rakousko i Švýcarsko na obranu. Tento graf tedy zobrazuje reálné množství výdajů v přepočtu na současnou hodnotu USD. Irsko, které je vyznačeno zelenou linkou, i v tomto grafu (viz příloha číslo 2) hluboce zaostává za Rakouskem a Švýcarskem. Irské výdaje stabilně činí okolo jedné

miliardy USD (SIPRI 2022). Švýcarsko vynakládá oproti Irsku a Rakousku nejvíce, protože je ze tří vybraných zemí nejbohatší.

Dalším ukazatelem oslabené irské obrany je v komparaci Švýcarska a Rakouska celkový počet personálu ozbrojených sil. V příloze číslo 3 je k dispozici přehled počtu vojáků, a to od roku 1989 do roku 2020. Jedná se o všechny vojenské síly, tedy aktivní vojáky i paramilitární skupiny, které by mohly potenciálně doplnit řady armády. Irsko je znovu znázorněno zelenou linkou, která je téměř stále vodorovná, bez jakékoliv změny. Stabilně má Irsko okolo 9 000 vojáků. V 90. letech bylo v Irsku 13 000 vojáků, ale v současnosti se počet pohybuje na hranici 9 000 jedinců. Jediná nepravidelnost je v roce 1994, kdy mělo Irsko k dispozici 17 000 vojáků (The World Bank 2024a). Od roku 2009 je počet ozbrojených sil Irska, Rakouska i Švýcarska stabilní. Na první pohled je však zřejmé, že irská obrana je mnohem slabší. V Irsku není a nikdy nebyla povinná vojenská služba. Naopak v Rakousku a Švýcarsku povinná vojenská služba nebyla nikdy zrušena (Jonsson et al. 2024: 20).

Ve Švýcarsku trvá povinná vojenská služba celkem 5 měsíců a vztahuje se na muže starší 18 let, přičemž jsou vedeni jako záložníci. Od roku 2005 mohou nastoupit do vojenské služby na dobrovolné bázi také ženy (Jonsson et al. 2024: 22–23). Pokud Švýcaři nechtějí absolvovat povinnou vojenskou službu, mohou si jako náhradu zvolit 390 dní veřejně prospěšných prací (The World Factbook 2024a). V příloze číslo 3 jsou u Švýcarska mezi lety 2003 až 2006 viditelné zásadní změny. Důvod není zcela zřejmý, avšak v roce 2003 Švýcarsko schválilo nové reformy, které se týkaly obrany a plánovaného snižování počtu vojáků. Tyto tzv. *Army XXI* reformy začaly platit v roce 2005 (Swissinfo 2005). V roce 2023 měla švýcarská armáda okolo 100 000 osob (The World Factbook 2024a). Tento údaj příliš neodpovídá příloze číslo 3, protože 100 000 osob představuje profesionální vojáky, ale i brance a milice. Jak již bylo zmíněno, v příloze číslo 3

jsou uvedeny pouze počty ozbrojených aktivních vojáků a ve Švýcarsku je to jen malá skupina (The World Factbook 2024a).

V Rakousku jsou podmínky velmi podobné. Povinná vojenská služba platí pro muže od 18 let a pro ženy je dobrovolná. Trvá ale 6 měsíců. Rakušané mají možnost výběru mezi vojenskou službou a alternativní službou, to je například služba u nějaké nevládní organizace (Bundesministerium für Landesverteidigung 2024; BMEIA nedatováno). V roce 2013 proběhlo v Rakousku referendum o povinné vojenské službě, kde Rakušané zamítli její zrušení. V roce 2023 měla rakouská armáda mezi 20 000 a 25 000 osobami aktivního personálu (The World Factbook 2024b).

V současné době respektive od ruské invaze na Ukrajinu v roce 2022 se po celé Evropě otevírá diskuse o zavedení povinné vojenské služby. Některé státy jsou velmi zdrženlivé, přesto zvažují možné alternativy, například zavedení administrativních odvodů do armády. Počet aktivních vojáků je v Irsku stabilní (viz příloha číslo 3). Ve skutečnosti však čísla klesají. Cílem Irska je 9 500 aktivních vojáků. Podle zprávy, která byla datována ke dni 31. května 2023, počet dosahoval 7 764 osob. Postupný, pravidelný úbytek zahrnuje dobrovolné odchody, ale i odchody do výslužby. Irsko má v plánu nejprve situaci stabilizovat, aby nedocházelo k dalším závratným úbytkům. Následně Irsko počítá se zvyšováním počtu vojáků a chce dosáhnout cílového počtu 9 500 osob (Martin 2023). Tento limit byl uveden v Bílé knize o obraně v roce 2015, kde byly stanoveny plány budoucnosti irské obrany. Cíl 9 500 osob je minimální počet, kterého by armáda chtěla dosáhnout (Lally 2023).

5.1 Kapacity irské vojenské techniky

V přílohách číslo 1, číslo 2 a číslo 3 jsou vyobrazeny nízké výdaje na obranu a nízký počet lidských zdrojů, což potvrdilo slabost irské obrany. Posledním ukazatelem slabé irské obrany je množství vojenských kapacit. V příloze číslo 4 jsou dle dostupných informací shrnuty irské kapacity vojenské techniky pro armádu, námořnictvo a letectvo. Jako primární zdroj využívám webové stránky irské armády, kde je uvedeno přesné množství námořní i letecké flotily. V případě techniky pro pozemní jednotky, irská armáda neuvádí přesná množství a další detailní informace. Podrobnosti o technice pro pozemní jednotky nebyly dohledatelné ani v jiných zdrojích.

Stav irské obrany je v současnosti v hluboké krizi a Irsko není schopno vlastní obrany, což dokazuje také shrnutí v příloze číslo 4. Pozemní jednotky armády mají k dispozici několik minometů, kulometů, flotilu lehkých obrněných vozidel, určených zejména k průzkumu terénu, nebo vybavení pro polní dělostřelectvo (Irish Defence Forces nedatováno/a; Irish Defence Forces nedatováno/b; Irish Defence Forces nedatováno/c). Irské armádě naprosto chybí jakákoliv těžká technika v podobě tanků. Nemá ani žádná děla schopná dlouhého dostřelu (Drea 2022).

Irská námořní flotila obsahuje prozatím celkem šest plavidel. Dvě plavidla třídy RÓISÍN P50 jsou prakticky jediná velká hlídková plavidla určená na volné moře, kterými Irsko disponuje. Dále má námořnictvo k dispozici čtyři pobřežní hlídková plavidla třídy P60. K flotile by měla přibýt ještě další dvě moderní plavidla určená pro elektronický způsob boje a zejména pro shromažďování zpravodajských informací (Irish Defence Forces nedatováno/d). Jedná se o vnitrozemská hlídková plavidla. Irsko je již zakoupilo od královského námořnictva z Nového Zélandu, ale ještě nebyla uvedena do provozu a nejsou tedy schopna plavby (BBC 2023). Plavidla irského námořnictva jsou tradičně

pojmenována podle významných irských spisovatelích nebo irských či keltských ženách z mytologie. Zkratka LÉ před názvem znamená v originálním znění Long Éireannach, což v překladu doslova znamená irská loď (Irish Defence Forces nedatováno/d).

Dvě plavidla třídy RÓISÍN P50 byla v roce 2023 umístěna do rezervy (viz příloha číslo 4). Důvodem byl nedostatek lidských zdrojů v námořnictvu (Lally 2023). Irsko momentálně čelí velké krizi i proto, že nemá dostatek personálu pro posádku vlastních lodí. Samotné irské námořnictvo přiznalo, že se nedaří rekrutace nových členů ani udržení stávajícího personálu. Problémem jsou špatné pracovní podmínky a nízké platy (BBC 2023). Personál námořnictva dobrovolně odchází za lepšími pracovními i platovými podmínkami, například do soukromého sektoru, do společností provozujících výletní plavby (Drea 2022). Irské námořnictvo má tedy k dispozici minimální flotilu, kterou i přesto nemůže využívat kvůli nedostatku personálu. Zájem o kariéru v námořnictvu není velký. V roce 2022 přibylo pouze 22 nových rekrutů a v roce 2023 jich bylo 37 (BBC 2023).

Irské námořnictvo musí plnit několik povinností pro zajištění bezpečnosti. Mezi důležité činnosti patří zejména ochrana mořského rybolovu, dohled nad obchodem s drogami, nebo pátrací a záchranná činnost. Irské obranné síly deklarovaly, že tento kritický stav zatím neovlivňuje zajišťování irské námořní bezpečnosti (Lally 2023). Ve skutečnosti je situace natolik neuspokojivá, že má Irsko problémy se zajištěním personálu, který by zastával tyto zmiňované, běžné aktivity námořnictva (McNamara 2023: 390). Momentálně má irské námořnictvo k dispozici pouze čtyři pobřežní hlídková plavidla třídy P60, z nichž využívá reálně tři. Dvě z nich jsou nyní využívána namísto plavidel třídy RÓISÍN P50, protože Irsko musí zajistit dohled na volném moři. Třetí plavidlo je využíváno jako záložní loď. Poslední, čtvrtá loď je mimo provoz, protože musí projít pravidelnou údržbou (BBC 2023).

Irské letectvo vlastní přes dvacet strojů. Tři z nich provozuje Ministerstvo spravedlnosti, rovnosti a právní reformy a irské obranné síly pouze poskytují piloty. Nicméně charakter těchto letounů neumožňuje Irsku dostatečnou ochranu vzdušného prostoru. Flotila irského letectva nedisponuje žádným typem bojového nebo těžkého letounu (Drea 2023). Dalším zásadním nedostatkem je absence kvalitních radarů nebo jakékoliv protivzdušné obrany. Irské radary dokáží lokalizovat pouze komerční lety. Vojenská letadla však využívají speciální technologie, díky nimž jsou pro radary druhé třídy prakticky neviditelná. Pokud tedy přelétá cizí vojenské letadlo přes irské území, takové letadlo není vidět (Cleary 2023: 37–38). Irský vzdušný prostor je momentálně v ohrožení. Irsku naprosto chybí schopnost sledování jakýchkoliv cizích letadel vstupujících do irského vzdušného prostoru bez povolení (McNamara 2023: 386).

Pro zajištění bezpečnosti irského vzdušného prostoru není ani zapotřebí rozsáhlého modernizování protivzdušné obrany. Pro irské potřeby by stačilo pořízení několika stíhaček a kvalitního radarového systému. Příkladem by pro Irsko mohl být *Air Policing*, který NATO využívá zejména v pobaltských státech. Jedná se o střežení vzdušného prostoru. Je to další možnost zabezpečení, kterou Irsko rovněž postrádá, ale byla by pro Irsko výhodná (McNamara 2023: 386).

Nedostatky irského letectva ovlivňují také samotný výcvik pilotů. Irské letectvo nemá vhodné letouny ani dostatek odborných znalostí. Piloti jsou v určité fázi výcviku vysláni z Irska do Austrálie nebo USA, aby svůj základní výcvik mohli dokončit. V zahraničí se při této části výcviku Irové dostávají do kontaktu s letouny, které samotné Irsko vůbec nevlastní (Drea 2023). Irsko tedy nedisponuje vojenskými kapacitami pro ochranu svého suverénního vzdušného prostoru, proto svěřilo vlastní bezpečnost britskému Královskému letectvu. Dohodu o ochraně irského vzdušného prostoru uzavřelo Irsko s VB již

po teroristických útocích ze dne 11. září 2001 (McNamara 2023). VB zajišťuje ochranu irského vzdušného prostoru i sledování a zachycení cizích vojenských letadel bez povolení (Drea 2023). Posledním důkazem o impotenci irského letectva bylo stažení vojáků z Afghánistánu v srpnu 2021. Irský personál musel být evakuován francouzským letectvem (Murphy 2022).

Tato kapitola jasně demonstrovala slabost irské obrany. Nejenže je dlouhodobě značně podfinancovaná, nemá ani dostatek personálu. Právě z těchto důvodů je v současnosti irské námořnictvo i letectvo prakticky nefunkční a armáda je slabá a bez zkušeností. Jediným pozitivním ukazatelem je vůle obyvatelstva bránit zemi v případě potřeby. Mezi 30–50 % obyvatel v Irsku vyjádřilo vůli bojovat nebo bránit zemi, což je více než jinde v západní Evropě (viz příloha číslo 5), kde se vůle obyvatel bojovat pohybuje pod 30 % (Jonsson et al. 2024: 24). V praxi se ale rekrutace nových sil nedaří, protože podmínky pro zaměstnance jsou v Irsku ve všech oblastech obrany špatné. Naopak dochází k úbytku vojenského personálu.

Obrana je jeden ze sektorů, do kterých je potřeba investovat dlouhodobě, protože výsledky jsou znatelné až v průběhu několika let. V současnosti je Irsko zranitelné a pravděpodobně ještě několik let bude. Výše uvedená data ukazují spíše klesající trend, a to ve všech směrech (investice, lidské zdroje, kapacity vojenské techniky). Pro každý stát je důležité mít dostatečné kapacity na odstrašení protivníka v případě, že by se stal bezpečnostní hrozbou. Díky dostatečnému odstrašení může aktér situaci deeskalovat a předejít ozbrojenému konfliktu.

6 Hybridní hrozby ohrožující Irsko

V roce 2022 vydala irská Komise pro obranné síly zprávu, ve které označila bezpečnostní hrozby pro Irsko. Mezi rizika ohrožující irskou bezpečnost patří ruské a čínské aktivity. Zpráva byla vydána před ruskou invazí na Ukrajinu v roce 2022, proto report odkazuje na anexi Krymu v roce 2014 a na ruské chování bezprostředně před válkou, která začala v únoru 2022. Zpráva zároveň varuje před nebezpečím radikálních islámských teroristů a dalších krajně pravicových extremistů (Commission on the Defence Forces 2022: 6–7). Komise pro obranné síly reagovala také na nedostatečnou irskou obranu a vydala doporučení na základě kterých by měla irská obrana posílit. Doporučení byla vyměřena na období 10 až 20 let.

Základním úkolem irských obranných sil je navýšení kapacit vojenských zbraní a vybavení i personálu. V současnosti irská obrana neodpovídá standardům NATO, což by se mělo do budoucna změnit. Irská armáda, námořnictvo i letectvo mají v plánu modernizovat a navyšovat množství své techniky, která by měla odpovídat standardům NATO. Největším problémem ohrožujícím irskou bezpečnost jsou podle zmiňované zprávy kybernetické útoky a další hybridní hrozby. Jedním z řešení by mělo být pravidelné intenzivní vojenské cvičení Irska a NATO (Commission on the Defence Forces 2022: 45, 57, 62).

Irská vláda definovala hybridní hrozby jako soubor koordinovaných, záškodnických aktivit, které mají pomocí tradičních i netradičních metod dosáhnout určitého cíle, zejména poškodit nepřítele bez nutnosti eskalace v ozbrojený konflikt. Hybridní hrozby může jako nástroj nátlaku využívat státní i nestátní aktér. Metody mohou být různé. Může se jednat o útoky zasahující do oblasti diplomatické, vojenské, ekonomické, technologické nebo do kyberprostoru (Commission on the Defence Forces 2022: 6).

Oslabená irská obrana vytváří z Irska snadný cíl pro aktéry využívající metody hybridního válčení. Příkladem takové země je Rusko. V posledních letech bylo na irském území nebo v jeho blízkosti zaznamenáno několik okamžiků, kdy Rusko různými způsoby de facto narušilo irskou neutralitu. V roce 2018 irská vláda zavedla zvláštní opatření a překazila ruské plány na rozšíření ruského velvyslanectví v Dublinu. Irská vláda jednoduše další navyšování ruských diplomatů na ambasádě v Irsku nepovolila. Velký počet diplomatů na ruských ambasádách je osvědčenou taktikou Ruska pro rozšiřování špionážní aktivity v zahraničí. Podle Eoin Micheál McNamara je ruské velvyslanectví v Dublinu mimo jiné určené ke shromažďování zpravodajských informací získaných ve všech evropských zemích (McNamara 2023: 380–381).

V květnu 2021 bylo irské Ministerstvo zdravotnictví zasaženo rozsáhlým kybernetickým útokem. Skupině kybernetických útočníků známých jako *Wizard Spider* se podařilo odcizit zdravotnické záznamy irských občanů. Následně skupina požadovala po irské vládě 20 milionů USD v kryptoměně. Dále skupina vyhrožovala, že pokud Irsko nezaplatí, záznamy budou zveřejněny na *dark webu* (McNamara 2023: 380–381). Irsko tehdy útočníkům nezaplatilo, ale situaci dál monitorovalo. Po více než roce irská vláda uvedla, že po provedených průzkumech nebyly záznamy na *dark webu* dohledatelné. Skupina kybernetických útočníků záznamy tedy pravděpodobně nezveřejnila (Power 2022). *Wizard Spider* sídlí na ruském území a jsou ruskou vládou tolerováni, pokud ovšem neútočí na ruské cíle. Je pravděpodobné, že v některých případech Rusko *Wizard Spider* v kybernetických útocích podporuje. Nicméně vše nasvědčuje tomu, že motivem tohoto útoku byl pouze finanční zisk. Skupina *Wizard Spider* tedy v případě útoku na irský zdravotnický systém v roce 2021 nejednala v zájmu ruské vlády, jak by se možná mohlo zdát (Lally 2021).

V kapitole číslo 5 jsem uvedla, že irský vzdušný prostor je kvůli nefunkčnímu irskému letectvu v ohrožení. Existují důkazy, že se ruská vojenská

letadla pohybují v oblasti severního Atlantiku. V takovém případě není pro Rusko nijak složité potenciálně využít irský vzdušný prostor jako nástroj hybridního válčení (McNamara 2023: 386). Již nyní se běžně stává, že ruská vojenská letadla přelétají přes irské území. Z důvodu absence vhodných radarů je pro irské letectvo nemožné zachytit cizí vojenská letadla (viz kapitola číslo 5). Podle Briana Clearyho je tato situace hrozbou také pro mezinárodní letecký provoz, protože nad Irskem a severním Atlantikem vedou letecké trasy mezi Evropou a Severní Amerikou (Cleary 2023: 37–38). V roce 2018 samotné Rusko otevřeně vyhrožovalo, že naruší irský vzdušný prostor, pokud tak uzná za vhodné. K této eskalaci diplomatických vztahů došlo po útoku novičokem v Salisbury. V roce 2018 byl v tomto jihoanglickém městě novičokem otráven bývalý ruský tajný agent Sergej Skripal. V bezvědomí byla nalezena i jeho dcera Julija Skripalová. Státy EU následně vyhostily ruské diplomaty. Také Irsko projevilo podporu VB a připojilo se k iniciativě vyhoštění diplomatů (McNamara 2023: 385).

Na začátku února 2022 krátce před ruskou invazí na Ukrajinu uspořádalo ruské námořnictvo vojenské cvičení. Ruská flotila opustila svou základnu na pobřeží Barentsova moře a vydala se směrem k teritoriálním vodám Irska (Cleary 2023: 37). Cvičení probíhalo na okraji irské výlučné ekonomické zóny, kde se zároveň nachází podmořské sítě telekomunikace, internetu a dalších kabelů mezi Evropou a Severní Amerikou. Celkově se v irských vodách nachází až 75 % podmořských komunikačních sítí (Drea 2022). Podle Eoin Micheál McNamara (2023: 388) Rusko pravděpodobně tyto sítě analyzuje, aby získalo přehled o slabinách v transatlantické oblasti. O několik měsíců později se ve stejné oblasti ruská vojenská plavidla objevila znovu, tentokrát včetně ruské ponorky (Drea 2022; McNamara 2023: 388).

Rusko systematicky ohrožuje irskou bezpečnost pomocí různých podezřelých aktivit a narušuje bezprostřední blízkost irského teritoria.

Pro vyřešení problému se zabezpečením podmořských sítí existují například plány, dle kterých by mohly být sítě kontrolovány pomocí satelitů. Je to ovšem velmi nákladné a časově náročné řešení, které v současnosti není reálné (McNamara 2023: 388). Snaha Ruska zneužít slabosti Irska je patrná. Irsko začíná být v akademické sféře označováno jako největší bezpečnostní slabina Evropy. Výše jmenované události poukázaly na nedostatky irské protivzdušné, námořní i kybernetické obrany (Cleary 2023: 37).

6.1 Irsko jako slabina evropské bezpečnosti

Neutrální Irsko stále spoléhá na svou geostrategickou výhodu ostrovní země na periferii Evropy, kterou přímo neohrožuje žádný nepřítel. V současnosti je však zapotřebí soustředit se na širokou škálu hrozeb, které mohou ohrozit národní bezpečnost. „...Strategická geografie Irska je stále více deterritorializovaná...“⁹ (McNamara 2023: 392). Geografická poloha není pro využití hybridního válčení překážkou (McNamara 2023: 373–374), zejména pokud se jedná o kybernetické útoky. Samotné Irsko si je vědomo, že největším rizikem jsou pro národní bezpečnost hybridní hrozby, především pak hrozby z Ruska (Commission on the Defence Forces 2022: 6). Gustav Gressel (dle McNamara 2023: 384) řekl, že „Rusko doopravdy neuznává neutralitu [včetně Irska]. Kreml má stále sovětské myšlení. Neutralitu považují za taktiku.

⁹ z originální verze “...Ireland’s strategic geography is increasingly de-territorialised...” (McNamara 2023: 392)

Irsko je vnímáno jako slabé místo pro nepřítele a nic víc.“¹⁰ Rusko nikdy neopustí praktiky, které používalo v minulosti za dob Sovětského svazu.

Nedbalý přístup Irska k vlastní obranyschopnosti je pro národní i evropskou bezpečnost rizikový. Charakter současného mezinárodního systému, ergo působení globalizace a vlivy vzájemné závislosti aktérů ovlivňuje nejen Irsko. Ostrov je vyhledávaným cílem nadnárodních korporací, jež na tomto území soustředí své aktivity (viz níže). Zároveň přes irské území vede mnoho leteckých a jiných tras a velké množství podmořských komunikačních sítí, které jsou pro transatlantickou zónu kruciální. Na základě těchto faktorů je Irsko velmi strategickým místem v transatlantické zóně. Rozsáhlé kybernetické útoky a další prostředky hybridního válčení zaměřené na tyto cíle mají tak potenciál ovlivnit i mezinárodní dění. (McNamara 2023: 377). Někteří autoři jako je například Eoin Micheál McNamara (2023: 374) dokonce Irsko označují jako slabé místo NATO.

Základní složkou pro růst irské ekonomiky jsou dlouhodobě zahraniční přímé investice (dále už jen FDI)¹¹. Již v 80. letech 20. století Irsko vytvořilo příznivé podmínky a otevřenou liberální ekonomiku, aby se pro zahraniční investory stalo atraktivní zemí. V roce 1981 začala v Irsku platit velmi nízká 10% daň z příjmu právnických osob (Collins 2007: 68, 70). V téže době začali vznikat technologičtí giganti jako Google nebo Apple, které se podařilo do Irska přilákat. Velké technologické firmy a digitální korporace začaly od 80. let soustředit svá evropská sídla právě do Irska. První společností byl v roce 1980

¹⁰ z originální verze “Russia doesn’t really recognise neutrality [including Ireland’s]. The Kremlin still has a Soviet mindset. They see neutrality as tactical. Ireland is viewed as a weak spot for the enemy and nothing more.” (dle McNamara 2023: 384)

¹¹ z anglického originálu Foreign direct investment (FDI)

Apple, o pět let později to byl Microsoft. V roce 1989 zřídila své zázemí v Irsku společnost Intel a v roce 1991 společnost Dell (Brazys – Regan 2021: 7).

V polovině 90. let začala vlivem FDI irská ekonomika a HDP razantně narůstat. Růst HDP dosahoval kolem 10 % (viz příloha číslo 6) (The World Bank 2024b). Do Irska zamířilo postupně mnoho amerických ale i dalších nadnárodních společností. Nízká sazba daně byla pro právnické osoby velmi výhodná, avšak EU začala brzy proti irskému systému vystupovat. V roce 2002 tak došlo ke změně a Irsko lehce daň zvýšilo. Výše 12,5 % daně z příjmu právnických osob (Collins 2007: 70) zůstala až do současnosti stále stejná (Enache 2024). Irský daňový systém je pro zahraniční investory v porovnání s dalšími státy západní Evropy velmi příznivý (viz příloha číslo 7¹²). Například v Německu je výše daně 29,9 %, v Nizozemí je to 25,8 % a ve VB výše daně z příjmu právnických osob činí 25 % (Enache 2024). V minulosti byla výše daně z příjmu právnických osob ve všech třech uvedených zemích ještě vyšší. V Německu daň činila 49 %, v Nizozemí 31 % a ve VB 28 % (Collins 2007: 70).

Atraktivita Irska pro zahraniční investory netkví pouze v nízké dani z příjmu. Jedná se o kombinaci tří různých faktorů, které v 90. letech tomuto vývoji pomohly. Na prvním místě je tedy 12,5% daň z příjmů právnických osob. Na druhém místě je to charakter Irska samotného. V současnosti je Irsko jedinou členskou zemí EU, kde je oficiálním jazykem anglický jazyk. Irsko je tak vhodnou zemí, přes kterou se lze jednoduše dostat na evropský trh. Výhodou pro zahraniční investory je také dostupná kvalitní pracovní síla. V Irsku je velmi

¹² V příloze číslo 7 jsou uvedeny výše daní z příjmů právnických osob v evropských státech. Některé státy reálnou výši zdanění příjmů právnických osob tvoří z vícera různých složek. Například právě v Německu se skládá z daně z příjmu právnických osob, solidární přírážky a živnostenské daně. Dohromady tedy činí 29,9 % (Germany Trade & Invest 2024). V příloze jsou uvedeny tyto reálné výše zdanění.

kvalitní vysoké vzdělání, a proto jsou na pracovním trhu v Irsku k dispozici vzdělání a šikovní zaměstnanci. Zároveň v minulosti byla v Irsku k dispozici také levná pracovní síla. V 80. letech si Irsko prošlo krizí vysoké nezaměstnanosti, proto, když se v 90. letech objevily nové pracovní příležitosti, Irové neměli příliš vysoké nároky na finanční odměny (Collins 2007: 69).

Irský daňový systém byl do roku 2015, respektive do roku 2020 ještě specifický tzv. „dvojím irským“ daňovým uspořádáním. Jednalo se o systém, kdy nadnárodní korporace měly sídlo vedené v Irsku. Jako plátcí daní byly však firmy zaregistrované v tzv. daňových rájích (například Bahamy), kde jsou daně z příjmů 0 %. Tento systém pro neplacení daní využívaly firmy jako je například Google nebo Apple (Brazys – Regan 2021: 9; Taylor 2021). V roce 2015 bylo tzv. „dvojí irské“ daňové uspořádání zrušeno. Nově příchozí zahraniční firmy tento systém již neměly možnost využívat. Ovšem zahraniční firmy, které se v Irsku usídlily před rokem 2015 tento systém reálně využívaly až do roku 2020. Byla totiž vytvořena přechodná doba pěti let určená k reorganizaci firem. Od roku 2020 již tzv. „dvojí irské“ daňové uspořádání nevyužívá nikdo. Důsledkem byl i částečný odchod některých firem z Irsku do země původu, tedy do USA (Brazys – Regan 2021: 9).

V současnosti je Irsko stále zajímavým cílem zahraničních investorů. Největší zastoupení zahraničních firem z hlediska odvětví je high-tech technologie, technologie ve strojírenství a průmyslu, bankovníctví a další pojišťovací či finanční služby nebo zdravotnictví a farmacie. Jako příklad lze uvést fakt, že v Irsku má své sídlo osm z deseti nejvýznamnějších společností z oboru zdravotnictví, které se například zabývají výrobou lékařských přístrojů (O'Connell 2021). V ukázce z výčtu mnoha nadnárodních korporací se sídlem v Irsku lze jmenovat Apple, Facebook, Google, HP, LinkedIn, Twitter (dnes sociální síť X) nebo Pfizer. Výhodou pro tyto společnosti jsou také nenáročné byrokratické procesy v Irsku (Al-Hasan et al. 2023: 184–185).

Důkazem oblíbenosti Irska je výše FDI v porovnání s dalšími státy (viz příloha číslo 8). V roce 2022 bylo Irsko dle OECD (2024) třetí nejvyhledávanější zemí pro FDI. Jedná se o stav příjmů akcií FDI. V roce 2022 tyto akcie činily celkem 264 % z HDP. Irsko se tak nachází daleko před EU. Lépe než Irsko je na tom Nizozemí, které je ale prakticky srovnatelné. S velkým rozdílem pak vede Lucembursko jako nejatraktivnější země pro FDI (OECD 2024). Poslední znázornění důležitosti FDI je příloha číslo 9, ve které je zřetelněji zaznamenán vztah FDI s podílem HDP. Obzvláště v roce 2015 je vidět velký nárůst FDI, který se projevil také v růstu irského HDP (viz příloha číslo 6). V roce 2015 je zřetelný markantní skok. Tehdy HDP dosáhlo závratných 24,5 % (The World Bank 2024b). Na grafu (viz příloha číslo 6) je mimo jiné dobře zaznamenaná hospodářská krize v roce 2008, kdy se irská ekonomika propadla a HDP se dostalo do záporných čísel. V roce 2008 se dostalo HDP na mínus 4,5 % a v roce 2009 HDP ještě kleslo na mínus 5,1 % (The World Bank 2024b).

Tato podkapitola ukazuje závislost irské ekonomiky na FDI. Globalizace a vzájemná závislost vytvořily z Irska strategické území uprostřed transatlantické zóny. Aby Irsko ochránilo své ekonomické vazby, mělo by posílit svou obranu. Z pohledu Irska je posílení irské obrany důležité pro zajištění národní bezpečnosti. Z pohledu Evropy, potažmo NATO je posílení irské obrany také důležité, protože v současnosti začíná být Irsko chápáno jako slabina Evropy. Samotné Irsko si uvědomuje nedostatky ve vlastní obraně, které se snaží vyřešit (viz kapitola číslo 5). Ve vládních strategiích se Irsko zabývá hybridními hrozbami, kterým čelí. Dopady na ekonomiku a FDI však vláda ve veřejně dostupných analýzách a dokumentech příliš nereflektuje.

7 Názor Irska na členství v NATO

7.1 Vzájemná interakce Irska a NATO

Při podpisu Severoatlantické smlouvy v roce 1949 se předpokládalo, že se zapojí i Irsko. Nabídku členství v NATO však Irsko tehdy odmítlo (viz kap 4.1). Vzájemná kooperace začíná až koncem 90. let 20. století. V roce 1997 se Irsko zúčastnilo mírové operace v Bosně a Hercegovině, kterou mělo pod záštitou NATO. V roce 1999 bylo Irsko součástí mise v Kosovu. V témže roce také došlo ke vzniku partnerství mezi Irskem a NATO, protože se Irsko přidalo do PfP (NATO 2022b).

Samotný vstup do PfP vyžadoval rozsáhlou debatu, kde se například diskutovalo o potřebě hlasování veřejnosti v referendu. Uspořádání referend je v Irsku je naprosto běžné, zejména pokud se jedná o ratifikaci mezinárodních smluv apod. Parlament v tomto případě nakonec odsouhlasit členství v PfP bez referenda, a to počtem hlasů 124 pro členství a 24 proti členství. Na dané téma se uskutečnil i průzkum veřejného mínění. Prokázal, že 61 % populace se členstvím v PfP také souhlasila (Cottey 2018: 161–162). Bezprostředně po vstupu do PfP si Irsko stanovilo pět hlavních oblastí, kterým se chtělo v rámci PfP věnovat. Témata odrážela irské zájmy a potřeby. Irsko se tedy chtělo zaměřit na *peacekeeping*, humanitární operace, pátrací a záchranné operace, ochranu životního prostředí a na záležitosti na moři (Cottey 2018: 170).

Peacekeeping je v podstatě nejvýznamnější irskou specializací. Druhou doménou, ve které Irsko vyniká, je hned po *peacekeepingu* boj proti terorismu. V minulosti řešilo Irsko problémy se skupinou IRA a díky této historické zkušenosti se stalo Irsko odborníkem v několika ohledech. Irsko je pro NATO cenným partnerem v boji proti terorismu. Prostřednictvím společných cvičení a programů Irsko předává své odborné znalosti členským i partnerským zemím NATO. Irské obranné síly jsou v pozici školitele během výcviku zaměřeného

na boj s terorismem a sdílí například poznatky o likvidaci improvizovaných výbušných zařízení. Pro státy NATO jsou zvláště tyto informace přínosné. Improvizovaná výbušná zařízení patří totiž mezi jedny z nejčastějších příčin úmrtí vojáků během operací zaměřujících se na boj proti terorismu. Specifickou oblastí je také výcvik, který cílí na připravenost vojáků vůči útokům tzv. osamělých vlků. Zásadní roli tento typ spolupráce Irska a NATO splňoval kolem roku 2015. Mezinárodní společenství tehdy řešilo situaci na Blízkém východě a čelilo útokům teroristické skupiny Islámský stát (Murphy nedatováno: 9).

Partnerství Irska a NATO v současnosti zahrnuje nejen účast irského personálu na operacích různého druhu. Spolupráce je širší a její součástí jsou také další aktivity. Irsko se finančně podílí na demilitarizaci například na Balkáně. Prostřednictvím svěřenských fondů NATO jsou financovány projekty zabývající se odminováním nebo likvidací zbraní a nebezpečných chemických látek. Dalším důležitým polem působnosti je věda a výzkum, kde se státy zabývají vývojem technologií. Irsko se soustředí i na otázky genderu a prosazuje rovnoprávné zastoupení žen v organizacích zabývajících se bezpečností a řešením konfliktů (NATO 2022b). Podle Stevena Murphyho by se Irsko mohlo ve spolupráci s NATO ještě více zaměřit na sféru technologií a také na konzistentní výměnu informací (Murphy nedatováno: 9).

Irsko je ve spolupráci s NATO i ve srovnání s jinými evropskými neutrálními zeměmi nejvíce rozvážné. Je velmi opatrné a v některých případech až neochotné spolupracovat. Členství v PfP vnímalo Irsko v roce 1999 primárně jako nástroj pro realizaci mírových operací a budování míru. Sekundární funkce PfP byla pro Irsko jakási povinnost, aby se dotvořil profil Irska jako členské země EU (Petersson 2011: 121). Status neutrální země je pro Irsko nedílnou součástí národní identity. Irská neutralita trvá již několik dekad, a proto je v irské politice velmi zakořeněná. Z tohoto důvodu chtějí stále politické elity i veřejnost

udržovat neutrální politiku. Po celou dobu od druhé světové války žádná z politických stran, ani nikdo z politiků neotevřel diskusi o členství Irska v NATO na základě vlastní iniciativy (Cottey 2013: 464). Součástí volebních programů všech hlavních politických stran v Irsku bylo zachování neutrality (Cottey 2018: 166). Lze však identifikovat drobné odchylky v jednotlivých politických stranách. U některých je znatelná vůle členství v NATO za určitých podmínek zvážit. V následujících podkapitolách se zabývám postojem tří hlavních politických stran, a to Sinn Féin, Fianna Fáil a Fine Gael.

7.2 Politická strana Sinn Féin

Přísně vzato je ze tří analyzovaných politických stran Sinn Féin nejstarší. Byla založena v roce 1905. Pod vedením Eamona de Valery v roce 1918 strana zvítězila v parlamentních volbách do britského parlamentu¹³ (Arthur – Cowell-Meyers 2024). Jako důsledek se lidé ve straně rozhodli využít silné podpory a jednostranně vyhlásili nezávislost Irska, což vedlo k válce o nezávislost s VB. Po uzavření mírové smlouvy v roce 1921 se strana názorově rozštěpila (viz kapitola 4).

Z původně silné Sinn Féin se stala slabá a nepříliš úspěšná politická strana, která navíc byla spojována s teroristickou skupinou IRA. V 60. letech 20. století se ve straně opět projevovaly rozdíly názorů, které reagovaly tentokrát na postupy IRA. Objevily se dvě křídla. První křídlo, které bylo umírněnější a nesouhlasilo násilím, se od Sinn Féin oddělilo a vznikla další politická strana.

¹³ Na počátku 20. století bylo Irsko stále součástí VB. Irsko nemělo vlastní parlament, ale bylo pouze zastoupeno v britském parlamentu počtem 105 křesel. Ve volbách v roce 1918 získala Sinn Féin 73 mandátů (Arthur – Cowell-Meyers 2024).

V původní Sinn Féin zůstali extremisté, kteří souhlasili s praktikami teroristické skupiny IRA (Arthur – Cowell-Meyers 2024). V 80. letech 20. století se Sinn Féin transformovala a chtěla se od IRA distancovat. Nová éra Sinn Féin začala zejména pod vedením Gerryho Adamse (Arthur– Cowell-Meyers 2024).

Sinn Féin se v současnosti prezentuje jako republikánská a socialistická strana, která požaduje sjednocení ostrova. Je vnímána jako politická strana, která se vymezuje proti militarizaci, imperialismu a proti využívání jaderných zbraní. Ve srovnání s dalšími dvěma stranami, Sinn Féin nejvíce podporuje irskou neutralitu (Cottey 2018: 167–168). Z hlediska politického spektra je pohybuje na levé straně. V roce 2018 došlo ke změně ve vedení strany a novou předsedkyní se stala Mary Lou McDonald. V roce 2020 zaznamenala Sinn Féin po mnoha letech velký úspěch. V parlamentních volbách získala 24,5 % na preferenčních hlasech a obsadila tak 37 křesel (Carroll 2020).

V otázce neutrality a zajištění národní bezpečnosti je Sinn Féin zcela nekompromisní. Neutralitu ve straně vnímají v podstatě jako irskou identitu a jako velmi důležitý prvek irské zahraniční politiky (Sinn Fein 2023). Matt Carthy zastává v Sinn Féin funkci mluvčího pro zahraniční politiku. V souvislosti s irskou neutralitou uvedl, že je nejefektivnější možností pro zajištění irské bezpečnosti. Dále konstatoval, že profil neutrálního Irska buduje ve světě pro Irsko dobrou *image*, což považuje za velmi důležité (Finn 2023). Straníci Sinn Féin požadují, aby se po vzoru Malty a Rakouska status irské neutrality zakotvil do ústavy. Podoba irské neutrality by dle Sinn Fein měla zůstat stejná jaká je v současnosti. Sinn Féin pracuje s termínem irská vojenská neutralita. Počítá také s účastí na mírových operacích a s národní armádou pro obranu země (Sinn Fein 2023).

V ohledu obrany jsou členové Sinn Féin realističtí. Uvědomují si, že je irská obrana momentálně velmi slabá. Jako viníka označují současnou vládu koalice Fianna Fáil a Fine Gael. Pokud jde o rozhodnutí v oblasti obrany, chtějí, aby se

o obraně v parlamentu více debatovalo. Zároveň požadují, aby se také dbalo více na názor veřejnosti (Sinn Fein 2023).

S ohledem na ruskou invazi na Ukrajinu Sinn Fein odmítá politiku izolacionismu. Deklaruje, že Irsko by nemělo být nestranné. Naopak by se mělo proti agresorům ozbrojených konfliktů jasně vymezit pomocí konkrétních nástrojů, jako jsou například sankce či jiná, další diplomatická a ekonomická řešení (Sinn Fein 2023).

7.3 Politická strana Fianna Fáil

Vznik politické strany se datuje k roku 1926. Předsedou strany se stal Eamon de Valera, což byla politicky silná figura. Původně byl členem politické strany Sinn Féin, avšak po rozštěpení strany a po irské občanské válce ve 20. letech se rozhodl založit novou politickou stranu, kterou byla Fianna Fáil (viz kapitola 4). V roce 1932 se Fianna Fáil dostala poprvé do vlády (Fianna Fail nedatováno) a až do současnosti si pozici vládní strany prakticky udržela. V roce 1937 se s přičiněním Fianna Fáil ratifikovala irská ústava (Fianna Fail nedatováno). Síla Fianna Fáil byla v kombinaci s vlivem Eamona de Valery v období druhé světové války značná. Byl to právě Eamon de Valera, který prosadil irskou nezávislost.

Na ose politického spektra lze tuto politickou stranu zařadit na střed, popřípadě ji lze určit jako středopravicovou politickou stranu. Fianna Fáil má potenciál oslovovat různé skupiny voličů, pro ji lze také nazvat jako tzv. *catch-all party* (Cotter 2018: 166). Po volbách v roce 2020 je jednou z vládních stran. Ve volbách získala 22,2 % hlasů a v dolní komoře parlamentu obsadila 38 křesel, což je největší počet mandátů v porovnání s ostatními politickými stranami (Carroll 2020). Na základě svých názorů a politik se projevuje se proevropská politická strana, která od počátku podporoval vstup Irska do dnešní EU (Cotter

2018: 166). Hovoří o sobě jako o progresivní republikánské straně. Do základní charakteristiky Fianna Fáil také patří hlavní cíl sjednocení Irska se Severním Irskem (Lawless nedatováno). Již v roce 1926 za tímto účelem vznikla. Eamon de Valera a další zakládající členové Fianna Fáil byly odpůrci mírové smlouvy z roku 1921, která rozdělila ostrov (Cottey 2018: 166).

Ve volebním programu tedy zprvu klade důraz na sjednocení ostrova. Dále se věnuje tzv. měkkým tématům, jako je životní prostředí. Zajímá se také o vitální fungování státu a dostupnost veřejných statků a služeb pro všechny obyvatele Irska. Jedná se například o dostupné bydlení, kvalitní infrastrukturu a školství. Tématem je i silná a zdravá ekonomika (Lawless nedatováno). Na základě hodnot a cílů může být Fianna Fáil charakterizována jako konzervativní politická strana. Klade důraz na irské tradice, ochranu kultury a kulturního dědictví, což je například irský jazyk. Zároveň požaduje náboženskou i občanskou svobodu a rovnoprávnost (Fianna Fail nedatováno).

V oblasti bezpečnosti chce pokračovat s neutrální politikou. Stejně tak chce udržet spolupráci s EU a dalšími organizacemi, kde se podílí na mírových operacích nebo odzbrojování (Fianna Fail nedatováno). Postoj Fianna Fáil vůči otevření diskuse o přehodnocení statusu irské neutrality není tak odmítavý jako v případě Sinn Féin. V červnu 2023 zřídila Fianna Fáil společně s Finne Gael Poradní fórum o mezinárodní bezpečnostní politice. Tato platforma má za úkol analyzovat současné dění v oblasti bezpečnosti. Má identifikovat bezpečnostní hrozby, kterým čelí evropské státy. Výstupem analýzy je doporučení konkrétních kroků pro zlepšení irské obrany (Boulter 2023).

V roce 2023 se k tématu irské neutrality a bezpečnosti obecně vyjádřil také James Lawless. Je jedním z poslanců za politickou stranu Fianna Fáil, přičemž je i členem zahraničního a obranného výboru. Konstatoval, že irská neutralita nekoliduje s bezpečnostními výzvami současnosti. V roce 2023 mělo Irsko potvrzené, že neutralita v boji proti hybridním hrozbám nestačí. Upozornil

na slabou námořní obranu. Řešením by podle James Lawlesse měla být ještě hlubší spolupráce s partnery v mezinárodním společenství (Lawless 2023).

James Lawless se explicitně vyjádřil také k otázce členství v NATO. Řekl, že: „Nic z toho neznamena, že se musíme připojit k NATO přes noc nebo někdy jindy. V současnosti by nás stejně nepřijali, i kdybychom chtěli, protože naše výdaje na obranu se ani zdaleka neblíží jejich požadavku na 2,5 % HDP. Rozhodně však dává strategický smysl využít odborné znalosti ostatních v oblastech, jako je kybernetická bezpečnost a ochrana podmořských kabelů“¹⁴ (Lawless 2023). Jeho slova lze také chápat jako doznání, že se Irsko chová jako tzv. černý pasažér NATO. Nemá v plánu stát se členem NATO, avšak v podstatě očekává automatické poskytnutí kolektivní obrany od členských států NATO.

Fianna Fáil oficiálně ve svých dokumentech podporuje irskou neutralitu. Na základě výroků jednotlivých členů strany je však ve skutečnosti „otevřená všem možnostem“¹⁵ (Lawless 2023). Zároveň strana jako celek není zcela odhodlána s čímkoliv začít. V kontextu irské neutrality se vyjadřuje zdrženlivě. K otázkám potenciální změny konceptu irské neutrality přistupuje zdráhavě, ovšem v případě potřeby by ji pravděpodobně podpořila.

¹⁴ z anglického originálu: “None of this means we need to join Nato overnight, or ever. They wouldn’t have us at present, even if we wanted to, as our defence spending comes nowhere near their 2.5pc GDP requirement. But it surely makes full strategic sense to leverage others’ expertise in areas such as cyber security and subsea cable protections.” (Lawless 2023)

¹⁵ z anglického originálu: “We should keep all options open.” (Lawless 2023)

7.4 Politická strana Fine Gael

Fine Gael vznikla v roce 1933 (Marsh 2024) jako protipól k Fianna Fáil¹⁶. Fine Gael byla částečně založena ze členů z původní Sinn Féin z období před válkou za nezávislost. Když se po uzavření mírové smlouvy v roce 1921 Sinn Féin názorově rozštěpila, vznikly dvě frakce. Pozdější politici z Fine Gael byli ti samí lidé, kteří s podmínkami mírové smlouvy souhlasili (viz kapitola 4). Ve vedení této tehdy nově vzniklé politické strany byl William Thomas Cosgrave. Po svém vzniku se Fine Gael stala vládní stranou až v roce 1948 (Marsh 2024).

Stejně jako Fianna Fáil je Fine Gael ideologicky na ose politického spektra na středu, respektive se jedná o středopravicovou politickou stranu. Fine Gael oslovuje spíše liberálně-konzervativní voliče. Politika Fine Gael je také proevropská (Cottey 2018: 166). Deklaruje, že není vázána na žádnou ideologii, ale snaží se vést Irsko na základě hodnot prospívajících celé společnosti. Příkladem těchto hodnot je rovnoprávnost, občanská svoboda, podpora vývoje a investic, bezpečnost nebo ochrana životního prostředí (Fine Gael 2024a). Jako další cíle, které by měly dosáhnout představy o lepší budoucnosti pro Irsko, Fine Gael uvádí potřebu dostupného bydlení, nutnost zlepšení školství a zdravotnictví či vytváření nových pracovních míst (Fine Gael 2024b).

V poslední několika letech 20. let 21. století se Irsko snaží řešit nutnost vylepšení vlastní obranyschopnosti. Fine Gael se jako jedna z vládních stran

¹⁶ Fianna Fáil a Fine Gael jsou z hlediska hodnot a politických témat velmi podobnými politickými stranami. Hlavním rozdílem je názor na mírovou dohodu z roku 1921, respektive jde o názor na potřebu sjednocení ostrova. Během druhé poloviny 20. století spolu vždy tyto politické strany soupeřily o moc. Jedna strana sestavila vládu a druhá byla v opozici a naopak. Po volbách v roce 2020 byly tyto dvě politické strany poprvé schopny společně sestavit vládu a spolupracovat. (Bahounková 2020).

zasadila o vytvoření Poradního fóra o mezinárodní bezpečnostní politice (viz kapitola 7.3) (Boulter 2023). Pokud se jedná o kooperaci s NATO, je Fine Gael ze tří analyzovaných politických stran nejvíce otevřená možností. Na základě konkrétních výroků stranických členů, dokonce podporuje plné členství v NATO.

Prvním příkladem je postoj bývalého premiéra Garreta Fitzgeralda, který souhlasil s irským členstvím v NATO již v roce 1949. Svůj názor však prozradil až o několik dekád později (viz kapitola 4.2) (Cottey 2018: 167). V roce 2013 mládežnická organizace Fine Gael představila radikální plán konce irské neutrality. Prohlásila, že by Irsko mělo zažádat o plné členství v NATO. Tehdejší poslanec za Fine Gael Eoghan Murphy odmítl tento návrh. Současně však konstatoval, že: „Irsko není neutrální zemí a nikdy nebylo“¹⁷ (Eoghan Murphy dle Murphy nedatováno: 6).

V nedávné době nesouhlasný názor s irskou neutralitou prones také poslanec Neale Richmond, který také působí na Ministerstvu podnikání, obchodu a zaměstnanosti. Ohledně irské neutrality se vyjádřil pro irský deník *The Irish Sun* v březnu 2022 v kontextu začátku války na Ukrajině. Vyjádřil lítost nad faktem, že kvůli neutralitě nemůže Irsko poslat na Ukrajinu žádnou vojenskou pomoc v podobě zbraní apod. Irsko mělo mít podle Neale Richmonda k dispozici zbraně, které v příštích letech budou nepoužitelné. Proto se mohly tyto zbraně poslat na Ukrajinu, kdyby nebylo Irsko neutrální zemí (Richmond – Barrett 2022).

Neale Richmond dále řekl, že: „Už dávno uplynul čas, aby Irsko přehodnotilo náš vojensky neutrální postoj. Kdysi dávno jsme byli přesvědčeni,

¹⁷ z anglického originálu: “Ireland is not a neutral country and never has been”. (Eoghan Murphy dle Murphy nedatováno: 6)

že kdybychom byli cílem [útoků, VB] nebo USA nás ochrání. Upřímně řečeno, už to tak není a samotná představa, že jsme skutečně neutrální, není věrohodná. Hrozby, kterým svět čelí, se také změnilý“¹⁸ (Richmond – Barrett 2022).

Fine Gael je tedy jedinou ze tří analyzovaných politických stran, která by v případě potřeby mohla hypoteticky odsouhlasit vstup Irska do NATO. Z výroků je minimálně znatelné, že členové strany se statusem neutrality příliš nesouhlasí. Nevýhodou je, že podpora Fine Gael klesá. V současné době je jednou z vládních stran a v dolní komoře parlamentu má 35 křesel. Ve volbách v roce 2020 získala ze tří analyzovaných politických stran nejméně hlasů. Celkem počet hlasů činil 20,9 %. V porovnání s rokem 2016 došlo k poklesu o 4,6 % hlasů (Carroll 2020).

7.5 Proměna veřejného mínění v průběhu let

V předešlých kapitolách jsem se zabývala názory politických elit. Postoje každé demokratické politické strany však více či méně závislé na veřejném mínění, protože politická reprezentace zastává názory občanů státu. V Irsku je neutralita velmi zakořeněná a provází život několika generací. Společnost si na neutrální profil země již zvykla. Průzkumy veřejného mínění dlouhodobě prokazují, že irská veřejnost podporuje neutrální politiku (Cottey 2018: 169).

V Irsku se provádí průzkumy veřejného mínění na téma neutrality v celku pravidelně. Přesto není příliš snadné získat komplexní data za delší časové

¹⁸ z anglického originálu: “The time has long passed for Ireland to reassess our militarily neutral stance. Once upon a time, we were confident that should we be targeted, the UK, or the US would protect us. Frankly, that is no longer the case and the very notion we are truly neutral is not credible. The threats the world face have also transformed.” (Richmond – Barrett 2022).

období. Průzkumy provádí různé agentury na žádost zadavatele. Nejvíce citovanou irskou agenturou, která se zabývá průzkumy na téma neutrality, je agentura *Red C*. Data od této agentury však nejsou veřejně přístupná, pokud nejsou uvedena v článcích zpravodajských médií. Data nejsou ani zpětně snadno dohledatelná. Proto nemohu poskytnout konkrétní přehled vývoje názorů veřejnosti, který by zahrnoval komplexní data, ze kterých by bylo možné vysledovat zřejmý trend.

Během průzkumů názorů veřejnosti na téma neutrality jsou respondenti většinou dotázáni hned na několik otázek. Nejprve se agentury zajímají, zda veřejnost s neutralitou souhlasí. Další otázka je, jestli by Irsko mělo zůstat neutrální. Poslední otázka zkoumá, zda má veřejnost zájem o členství v NATO. Součástí průzkumu mohou být i další doplňující otázky. Na základě výsledků je často patrné, že si lidé v odpovědích protirečí. Ve výsledku je tedy v Irsku znatelná podpora neutrality, přičemž Irové konceptu irské neutrality příliš nerozumí. Veřejnost jednoduše neví, co všechno irská neutralita zahrnuje (viz kapitola 4.2).

Lze konstatovat, že je podpora neutrality v Irsku v celku konzistentní. Ovšem v posledních letech začalo přibývat hlasů lidí, kteří souhlasí s možností plného členství v NATO. V posledních deseti letech se podpora členství v NATO pohybuje mezi 40 % až 50 % (viz příloha číslo 10). Podle průzkumu agentury *Red C* bylo pro NATO pouze 22 % Irů. V roce 2016 podpora členství v NATO vzrostla na 43 % a v únoru 2022 dosáhla podpora členství v NATO 46 % (viz příloha číslo 10) (Doyle 2022). Je možné, že společnost začíná uvažovat o možnosti zajištění národní bezpečnosti prostřednictvím členství v alianci kolektivní obrany. Podpora se však stále ani zdaleka nepohybuje nad 50 %. Je tedy znatelný růst, který nicméně stále není dostatečný pro jakoukoliv změnu.

7.6 Proměna po ruské invazi na Ukrajinu v roce 2022

Ruská invaze na Ukrajinu v únoru 2022 byla pro Evropu a transatlantické státy zásadním milníkem v oblasti bezpečnosti. Událost byla natolik zásadní, že Finsko a Švédsko přehodnotili svou neutrální politiku a prakticky bezprostředně zažádali o členství v NATO. Většina evropských států začala s navyšováním výdajů do obrany a pokračovala zbrojením a modernizací armád. Také v Irsku bylo možné zaznamenat určitou změnu rétoriky v ohledu bezpečnosti a obrany. Podle průzkumu agentury *Red C* podporovalo vstup do NATO v lednu 2022, před válkou na Ukrajině 34 % Irů (Pogatchink 2022). V březnu 2022, tedy bezprostředně po začátku války na Ukrajině byl proveden stejnou agenturou nový průzkum. Tehdy byl zaznamenán značný nárůst podpory členství v NATO. Celkem 48 % Irů vyjádřilo souhlas s členstvím v NATO a 39 % bylo proti (Pogatchink 2022). Zbýlých 13 % pravděpodobně odpovědělo nerozhodně, jako tomu tak bylo v mnoha jiných průzkumech.

Zároveň tento průzkum opět dokázal, že Irové zcela nerozumí důsledkům plného členství v NATO. Až 57 % Irů totiž nesouhlasilo s ukončením irské neutrality (Pogatchink 2022). Je však zřejmé, že většina irské společnosti si je vědoma slabé irské obranyschopnosti. Celkově 59 % irské veřejnosti chce viditelné zvýšení výdajů na obranu (Pogatchink 2022). Určitá část irské veřejnosti také podporuje myšlenku poskytování zbraní a další vojenské pomoci Ukrajině. Podle tohoto průzkumu se celkem jedná až o 39 % Irů (Pogatchink 2022).

Agentura *Behaviour Wise* zveřejnila výsledky z vlastního průzkumu, který provedla na přelomu června a července v roce 2022. Tento průzkum veřejného mínění se detailněji zaměřil na názory Irů o neutralitě v souvislosti s válkou na Ukrajině. Skupina respondentů byla rozdělena do tří skupiny. První skupina odpovídala pouze na základě vlastního uvážení a 49 % dotázaných podpořilo vstup do NATO (Carswell 2022). Druhá skupina si měla před odpovědí přečíst

článek o nedostatku potravin v souvislosti s válkou. Po přečtení podpořilo vstup do NATO 51 % lidí z této skupiny. Třetí skupině byl poskytnutý článek o válce na Ukrajině a zbrojení v Evropě. Po přečtení podpořilo vstup do NATO 56 % respondentů (Carswell 2022), což je z těchto tří skupin nejvíce. Průzkum mimo jiné také prokázal, že podporu členství v NATO projeví voliči politických stran Fianna Fáil a Fine Gael. U voličů Sinn Féin byly názory rozděleny (Carswell 2022). Tento průzkum byl velmi specifický a naprosto jiný od běžných průzkumů veřejného mínění na téma neutrality v Irsku. Je také prvním průzkumem, který ukázal podporu členství v NATO vyšší než 50 %. Průměrná podpora NATO činila v tomto průzkumu 52 % (Carswell 2022).

Pro poskytnutí komplexního přehledu průzkumů veřejného mínění je důležité také zmínit zcela unikátní průzkum Centrálního statistického úřadu, který poskytl prostor mladé generaci. Dotazovanými v tomto konkrétním průzkumu byli dospívající ve věku od 12 do 19 let. Centrální statistický úřad vytvořil tento průzkum s ohledem na budoucnost, kdy tato generace získá volební právo. Průzkum byl proveden v dubnu 2022 (Central Statistics Office 2023).

Celkově 70 % dotázaných mladistvých souhlasí s irskou neutralitou (viz příloha číslo 11) (Central Statistics Office 2023). Centrální statistický úřad se také zabýval důvodem podpory neutrality. Nejvíce mladých si přeje neutralitu, protože chce žít v mírumilovné zemi. Tuto myšlenku podpořilo 70 % mladých. Celkově 14 % nechtělo opustit koncept neutrality z pragmatických důvodů (Central Statistics Office 2023). Irsko nemá dostatečné kapacity ani armádu na to, aby se zúčastnilo jakékoliv vojenské aliance. Dalších 9 % dotázaných si přeje pomáhat Ukrajině mírovými prostředky. S případnou možností odvodů do armády nesouhlasí 5 %, což je další důvod podpory neutrální politiky. Poslední 2 % se odvolávají na historii a dlouhodobou tradici irské neutrality (Central Statistics Office 2023). Proti neutralitě se vyjádřilo pouhých 6 % mladistvých a 24 % si nebylo jisto odpovědí (viz příloha číslo 11) (Central

Statistics Office 2023). Názor o členství v NATO byl mezi irskou mládeží značně nerozhodný. Pro členství v NATO se vyjádřilo 42,6 %, ale dalších 41,6 % se nemohlo rozhodnout. Pouze 15,8 % jednoznačně vyslovilo nesouhlas se členstvím v NATO (viz příloha číslo 12) (Central Statistics Office 2023).

U odpovědí irské mládeže dochází ke stejnému paradoxu jako u dospělých, protože podpora neutrality překrývá podporu členství v NATO. Problematické je, že jedna možnost se s druhou možností vzájemně vylučuje. U dospívajících je tento problém však mnohem větší. Obecně vzato lze říci, že válka na Ukrajině zapříčinila v Irsku jistou změnu. Podpora členství v NATO lehce narostla, avšak není stále dostatečná.

8 Závěr

Tato diplomová práce se zabývala vztahem Irska a NATO. Irsko je charakteristické tím, že se jedná o neutrální zemi. Naproti tomu NATO je aliancí kolektivní obrany. Proto se zjevně nabízí úvaha, že mezi Irskem a NATO žádný vztah není. Tento předpoklad je však mylný. V kapitole číslo 7.1 jsem analyzovala spolupráci mezi Irskem a NATO. Řešila jsem konkrétní příklady vzájemné interakce, která začala v 90. letech 20. století. Irsko a NATO společně kooperují v rámci PfP. Tento program nabízí širokou škálu různých aktivit, do kterých se může Irsko podle své vůle zapojit. Pro Irsko je velmi důležitým tématem *peacekeeping* a další operace podobného typu. Další formou spolupráce jsou například společná vojenská cvičení. Irsko není členskou zemí NATO, ale určitý typ vztahu existuje. Vztah, který je mezi Irskem a NATO, je partnerský.

Cílem diplomové práce bylo: (1) analyzovat proměnu postojů a vztahu Irska k NATO od roku 1949 do roku 2022 a (2) zjistit, jak zapůsobila invaze na Ukrajinu na vývoj irských postojů vůči NATO. První část stanoveného cíle se prolínala takřka celou diplomovou prací. Vývoj vztahu Irska a NATO jsem analyzovala například v kapitole číslo 4, kde jsem řešila historii irské neutrality. Další kapitolou, která se zabývala vývojem vztahu Irska a NATO byla kapitola číslo 7. Pro druhou část stanoveného cíle jsem vytvořila speciální podkapitulu číslo 7.6. Ruská invaze na Ukrajinu v roce 2022 znamenala velkou změnu v mezinárodních vztazích a přiměla mnoho evropských států přehodnotit vlastní obranu. Informace v této podkapitole jsou relativně nové a poskytují mnoho různých dat z průzkumů veřejného mínění.

Odpověď na první výzkumnou otázku: Jaký byl historický vztah Irska s NATO mezi lety 1949 až 2022? je poskytnuta v kapitole číslo 4 a v kapitole číslo 7. Irsko se stalo neutrální zemí kolem druhé světové války. Když se v roce 1949 NATO zakládalo, Irsko mělo příležitost se vzdát neutrality a připojit se

do této aliance kolektivní obrany. Tuto příležitost však nevyužilo. Důvodem byla i výhodná geografická poloha Irska. Irsko je ostrovní zemí, která se nachází na západní periferii Evropy mezi členskými státy NATO. Z tohoto důvodu jednoduše Irsko nabylo dojmu, že nečelí žádným bezpečnostním hrozbám a může tak zůstat neutrální. Vztahy Irska a NATO začaly v 90. letech 20. století. Společně se soustředí především na mírové operace. To, jaké je hloubka tohoto vztahu, je zejména v gesci Irska.

Druhá výzkumná otázka byla: Má Irsko dostatečné kapacity na zajištění vlastní bezpečnosti? Pro zodpovězení této otázky je vymezena kapitola číslo 5, potažmo kapitola číslo 6. Tyto kapitoly jsou pro kontext ohledně podpory irské neutrality, respektive podpory členství Irska v NATO krucióální. Poskytují důkazy o neefektivní a slabé, ba dokonce nefunkční irské obraně. Irsko postrádá dostatečné množství vojáků v armádě, námořnictvu i letectvu. Irské vojenské kapacity pro obranu země také nejsou dostatečné. Současně Irsko není připraveno na moderní hrozby, například v podobě hybridního válčení. V posledních letech se potýkalo s různými hybridními útoky, což není pro bezpečnost státu ideální.

Kombinace nefunkční irské obrany a současného trendu využívání hybridního válčení je pro Irsko rizikové. Irsko je také státem, jehož ekonomika závislí na FDI, proto je situace ještě více kritická. Irsko je stále vyhledávanou zemí zahraničních investorů. Současně se Irsko v posledních letech stalo cílem hybridního válčení a potýká se například s rozsáhlými kybernetickými útoky. Pokud by taková situace pokračovala a hypoteticky by byla ohrožena kontinuita fungování zahraničních investorů v Irsku, irská ekonomika by mohla být velice snadno negativně zasažena. Je to pouze hypotéza, které by se ale irská obrana měla také věnovat.

Odpověď na otázku: Jaké jsou hlavní argumenty politických elit a veřejnosti, které podporují členství v NATO, respektive status quo, tedy neutralitu? je

poskytnuta v kapitole číslo 7. V této kapitole se věnuji detailní analýze názorů tří hlavní politických stran v Irsku (Sinn Féin, Fianna Fáil a Fine Gael) a analýze veřejného mínění. Podle kapitoly číslo 7 lze podporu politických stran seřadit do tří stupňů. Sinn Féin nejvíce podporuje neutralitu a nejméně možnost členství v NATO. Politickou stranu Fianna Fáil lze přiřadit na střední příčku. Podporuje neutralitu, ale v případě potřeby by se v současnosti pravděpodobně nezdráhala podpořit členství v NATO. Fine Gael je z uvedených politických stran nejvíce nakloněná členství v NATO a nejméně jí záleží na neutralitě. U všech analyzovaných subjektů je nejsilnějším argumentem pro podporu neutrality pouhá tradice. Irsko si zkrátka na neutralitu zvyklo.

Otázka: Jak se transformoval vztah a názory Irska vůči NATO po roce 2022? je zodpovězena v podkapitole číslo 7.6. Podpora členství Irska v NATO se po začátku války na Ukrajině zvýšila. Za celou měřenou dobu od roku 1949 do roku 2022 se jedná pravděpodobně o největší podporu členství v NATO. Bezprostředně po začátku konfliktu byla podpora lehce pod 50 %, což není stále dostačující. Názor veřejnosti je v současnosti rozštěpen na dvě vzájemně si podobné poloviny. O něco slabší je polovina, která podporuje členství v NATO.

Hypotéza mé diplomové práce, která je uvedena v úvodu se potvrdila. I po tak zásadní události jako je válka na Ukrajině se postoj politických elit a irské veřejnosti příliš nezměnil. Válka na Ukrajině přiměla mnoho evropských států zamyslet se nad bezpečností a obranou. Finsko a Švédsko se například vzdali vlastní neutrality. V Irsku však napříč společností stále převládá podpora neutrality. Podpora členství v NATO kolísá mezi 40 % až 50 %. Není tedy pravděpodobné, že by se Irsko stalo v krátkodobém nebo střednědobém horizontu novým členem NATO.

Zajištění bezpečnosti ve všech ohledech je pro stát kruciólní. V případě, že stát nedisponuje dostatečnými atributy pro zajištění bezpečnosti, musí hledat jiná východiska. Nejjednoduššími řešeními jsou bilaterální aliance nebo aliance

kolektivní obrany. Z hlediska pragmatičnosti by bylo členství v NATO pro Irsko výhodnější. Stav, ve kterém se irské obranné síly momentálně nachází, je žalostný. Pokud nedojde k zásadním změnám, je velmi pravděpodobné, že v nejbližší budoucnosti se cíl minimálního počtu vojáků 9 500 nepodaří splnit.

Kdyby se Irsko stalo členskou zemí NATO, získalo by mnohé výhody. Stalo by se součástí aliance kolektivní obrany, která všem členským zemím zajišťuje právo na poskytnutí obrany v rámci znění článku 5 Severoatlantické smlouvy. Další výhodou by byla hlubší spolupráce. Irsko by například získalo přístup k tajným informacím, které mezi sebou sdílejí pouze členské země NATO. Zásadní podmínkou by byl zodpovědný přístup Irska k obraně státu. Předpokladem by jistě bylo nutné navýšení výdajů na obranu.

Členství v NATO by tedy bylo pro Irsko výhodné, ale tato myšlenka stále nemá dostatečnou podporu veřejnosti a nemá ani dostatečnou podporu v rámci politických stran. Problematická je nejen polarizovaná společnost. Podle výsledků průzkumů veřejného mínění vychází často najevo jedna zvláštnost. Irská veřejnost mnohdy neví, co vlastně členství v NATO znamená. Nebo si neuvědomuje, co znamená irská forma neutrality. Není zcela zřejmé, která z možností je pravdivá. V každém případě odpovědi na otázky podpory neutrality a podpory členství v NATO by se z logického hlediska měly lišit. Z logického hlediska nelze na obě otázky odpovědět kladně, protože v takovém případě si respondent protiřečí. Podle výsledků průzkumů veřejného mínění právě k takové situaci ale dochází.

Podpora se od roku 1949, zejména pak od 90. let 20. století výrazně zvýšila, ovšem v současnosti stále nedosahuje ani hranice 50 %. K výrazné změně nedošlo ani po ruské invazi na Ukrajinu v roce 2022. Je tedy nepravděpodobné, že se Irsko v nejbližší budoucnosti stane členskou zemí NATO.

9 Seznam použitých zdrojů a literatury

Al-Hasan, S. et al. (2023). Factors Influencing Decisions by Multi-National Companies in Establishing Research and Development Facilities in Ireland. *International Journal of Scientific Advances* 4 (2), s. 183–189.

Arthur, P. – Cowell-Meyers, K. (2024). Sinn Féin. *Encyclopedia Britannica*. 15. 4. 2024 (<https://www.britannica.com/topic/Sinn-Fein>, 16. 4. 2024).

Ayiotis, D. (2023). Irish Military Neutrality: A Historical Perspective for Modern Consideration. In: Carroll, J. – O'Neill, M. G. – Williams, M. (eds). *The EU, Irish Defence Forces and Contemporary Security*. (Cham: Palgrave Macmillan), s. 393–411.

Bahounková, P. (2020). Historický průlom v Irsku. Tradiční soupeři se rozhodli sestavit společnou vládu. *ČT24*. 14. 4. 2020 (<https://ct24.ceska televize.cz/clanek/svet/historicky-prulom-v-irsku-tradicni-souperi-se-rozhodli-sestavit-spolecnou-vladu-50961>, 1. 4. 2024).

BBC. (2023). *Only two Irish Navy ships available to go to sea*. 24. 8. 2023 (<https://www.bbc.com/news/articles/cprwlpdv04lo>, 20. 3. 2024).

BMEIA (nedatováno). *Military Service/ alternative service*. (<https://www.bmeia.gv.at/en/travel-stay/living-abroad/military-and-civilian-service>, 20. 3. 2024).

Boulter, S. (2023). Will Ireland's Neutrality Survive Putin's Aggression? *CEPA*. 10. 11. 2023 (<https://cepa.org/article/will-irelands-neutrality-survive-putins-aggression/>, 10. 3. 2024).

Brazys, S. – Regan, A. (2021). *The role of corporate tax in Ireland's foreign direct investment growth model*. (Brussels: Greens/EFA).

Britannica (2024). *Easter Rising*. 26. 2. 2024
(<https://www.britannica.com/event/Easter-Rising>, 10. 3. 2024).

Brophy, S. (2016). Ireland's Decade of Conflict 1913-1923 (II). *Studies: An Irish Quarterly Review* 105 (420), s. 462–468.

Bundesministerium für Landesverteidigung (2024). Der Grundwehrdienst.
(<https://karriere.bundesheer.at/grundwehrdienst>, 20. 3. 2024).

Carroll R. (2020). Sinn Féin declares victory in Irish general election. *The Guardian*. 11. 2. 2020 (<https://www.theguardian.com/world/2020/feb/10/sinn-fein-declares-victory-irish-general-election>, 1. 4. 2024).

Carswell, S. (2022). Public divided on Nato membership, survey finds. *The Irish Times*. 28. 8. 2022 (<https://www.irishtimes.com/ireland/2022/10/18/public-divided-on-nato-membership-survey-finds/>, 11. 3. 2024).

Central Statistics Office (2023). *John Hooper Award Project. Do Irish Teenagers Agree with Irish Neutrality?*
(<https://www.cso.ie/en/search/?addsearch=Do+Irish+Teenagers+Agree+with+Irish+Neutrality%3F>, 17. 2. 2024).

Cleary, B. (2023). A Brigade Commander's Perspective: "Oglaigh na hEireann Has Been the People, Is the People, and Will Be the People". In: Carroll, J. – O'Neill, M. G. – Williams, M. (eds). *The EU, Irish Defence Forces and Contemporary Security*. (Cham: Palgrave Macmillan), s. 29–46.

Collins, P. (2007). Information age Ireland: The attraction, the reality and never ending geography. *European Planning Studies* 15 (1), s. 67–86.

Commission on the Defence Forces (2022). Report of the Commission on the Defence Forces. *Irish Defence Forces*. 9. 2. 2022 (<https://www.military.ie/en/public-information/publications/report-of-the-commission-on-defence-forces/>, 15. 3. 2024).

Cotter, A. (2018). Ireland and NATO: A Distinctly Low-Profile Partnership In: Cotter, A. ed. *The European Neutrals and NATO: Non-alignment, Partnership, Membership?* (London: Palgrave Macmillan), s. 151–179.

Cotter, A. (2013). The European neutrals and NATO: ambiguous partnership. *Contemporary security policy* 34 (3), s. 446–472.

Cowell-Meyers, K. – Arthur, P. (2024). Irish Republican Army. *Encyclopedia Britannica*. 16. 2. 2024 (<https://www.britannica.com/topic/Irish-Republican-Army>, 15. 3. 2024).

Deni, J. R. (2017). Force Posture after NATO's Return to Europe: Too Little, Too Late. In: Moore, R. R. – Coletta, D. et al. *NATO'S RETURN TO EUROPE: Engaging Ukraine, Russia, and Beyond*. (Washington, DC: Georgetown University Press), s. 19–43.

Doyle, P. (2022). The War on Ireland's Neutrality. *Tribune*. 13. 3. 2022 (<https://tribunemag.co.uk/2022/03/the-war-on-irelands-neutrality>, 1. 4. 2024).

Drea, E. (2022). Ireland Is Europe's Weakest Link. *Foreign Policy*. 8. 11. 2022 (<https://foreignpolicy.com/2022/11/08/ireland-military-neutrality-russia-ocean-communication-energy-infrastructure-sabotage/>, 20. 3. 2024).

Enache, C. (2024). Corporate Income Tax Rates in Europe, 2024. *Tax Foundation*. 16. 1. 2024 (<https://taxfoundation.org/data/all/eu/corporate-tax-rates-europe-2024/>, 22. 3. 2024).

Fanning, R. (1982). Irish Neutrality: An Historical Review. *Irish Studies in International Affairs* 1 (3), s. 27–38.

Fianna Fail (nedatováno). *Our History*. (<https://www.fiannafail.ie/our-party#our-history>), 1. 4. 2024).

Fine Gael (2024a). *Our Values*. (<https://www.finegael.ie/the-party/our-values/>), 1. 4. 2024).

Fine Gael (2024b). *Our Priorities*. (<https://www.finegael.ie/>), 1. 4. 2024).

Finn, Ch. (2023). Govt says referendum enshrining neutrality in Constitution 'not appropriate' as SF motion defeated. *The Journal*. 29. 11. 2023 (<https://www.thejournal.ie/neutrality-motion-dail-6236327-Nov2023/>), 1. 4. 2024).

FitzGerald, G. (1998). The Origins, Development and Present Status of Irish “Neutrality.” *Irish Studies in International Affairs* 9, s. 11–19.

Foerster, S. (2017). NATO’s Return: Implications for Extended Deterrence. In: Moore, R. R. – Coletta, D. et al. *NATO’S RETURN TO EUROPE: Engaging Ukraine, Russia, and Beyond*. (Washington, DC: Georgetown University Press), s. 45–70.

Germany Trade & Invest (2024). *Corporate Taxation*. (<https://www.gtai.de/en/invest/investment-guide/corporate-taxation#:~:text=All%20corporations%20are%20liable%20to,taxable%20profits%20of%20the%20company.,> 29. 3. 2024).

Gilland, K. (2001). Ireland: Neutrality and the international use of force. In: Everts, P. – Isernia, P. eds. *Public Opinion and the International Use of Force* (London: Routledge), s. 136–157.

Hartig, P. (1983). The Concept and Role of Neutrality. *Strategic Studies* 6 (4), s. 34–49.

Hershey, A. S. (1916). Neutrality and International Law. *International Journal of Ethics* 26 (2), s. 168–176.

International Conferences The Hague (1907). *Hague Convention (V) Respecting the Rights and Duties of Neutral Powers and Persons in Case of War on Land*. 18. 10. 1907 (<https://www.refworld.org/legal/agreements/hague/1907/en/18888>, 20. 1. 2024).

International Peace Conference (1907). *Convention (XIII) concerning the Rights and Duties of Neutral Powers in Naval War*. 18. 10. 1907 (<https://ihl-databases.icrc.org/en/ihl-treaties/hague-conv-xiii-1907>, 20. 1. 2024).

Irish Defence Forces (nedatováno/a). *Infantry Corps*. (<https://www.military.ie/en/who-we-are/army/army-corps/infantry-corps/>, 10. 3. 2024).

Irish Defence Forces (nedatováno/b). *Artillery Corps*. (<https://www.military.ie/en/who-we-are/army/army-corps/artillery-corps/>, 10. 3. 2024).

Irish Defence Forces (nedatováno/c). *Cavalry Corps*. (<https://www.military.ie/en/who-we-are/army/army-corps/cavalry-corps/>, 10. 3. 2024).

Irish Defence Forces (nedatováno/d). *The Fleet*. (<https://www.military.ie/en/who-we-are/naval-service/the-fleet/>, 10. 3. 2024).

Irish Defence Forces (nedatováno/e). *Air Corps Fleet*. (<https://www.military.ie/en/who-we-are/air-corps/the-fleet/>, 10. 3. 2024).

Jesse, N. G. (2006). Choosing to Go It Alone: Irish Neutrality in Theoretical and Comparative Perspective. *International Political Science Review* 27 (1), s. 7–28.

Jonsson, E. et al. (2024). Multifaceted Conscription: A Comparative Study of Six European Countries. *Scandinavian Journal of Military Studies* 7 (1), s. 19–33.

Kříž, Z. (2008). NATO Transformation and the Summit in Bucharest: Towards the Organisation of Collective Defence, Collective Security or Cooperative Security? *Defence & Strategy* 8 (1), s. 17–29.

Lally, C. (2021). Wizard Spider profile: Suspected gang behind HSE attack is part of world's first cyber-cartel. *The Irish Times*. 18. 5. 2021. (<https://www.irishtimes.com/news/crime-and-law/wizard-spider-profile-suspected-gang-behind-hse-attack-is-part-of-world-s-first-cyber-cartel-1.4568806>, 20. 3. 2024).

Lally, C. (2023). Defence Forces crisis deepens as strength drops below 8,000 personnel. *The Irish Times*. 2. 2. 2023 (<https://www.irishtimes.com/ireland/2023/02/02/defence-forces-crisis-deepens-as-strength-drops-below-8000-personnel/>, 20. 3. 2024).

Lawless, J. (nedatováno). Commission to Review Aims & Objectives. *Fianna Fáil*. (<https://www.fiannafail.ie/aimsobjectives>, 1. 4. 2024).

Mader, M. (2024). Increased support for collective defence in times of threat: European public opinion before and after Russia's invasion of Ukraine. *Policy Studies*, s. 1–21.

Marsh, M. (2024). Fine Gael. *Encyclopedia Britannica*. 11. 4. 2024 (<https://www.britannica.com/topic/Fine-Gael>, 13. 4. 2024).

- Martin, M. (2023). Defence Forces. *House of the Oireachtas*. 12. 7. 2023 (https://www.oireachtas.ie/en/debates/question/2023-07-12/60/#pq-answers-60_61, 20. 3. 2024).
- McHardy, A. (2011). Garret FitzGerald obituary. *The Guardian*. 19. 5. 2011 (<https://www.theguardian.com/world/2011/may/19/garret-fitzgerald-obituary>, 7. 3. 2024).
- McNamara, E.M. (2023). Ireland, NATO and “the Return of Geopolitics” in Europe. In: Carroll, J., O'Neill, M.G., Williams, M. (eds). *The EU, Irish Defence Forces and Contemporary Security*. (Cham: Palgrave Macmillan), s. 373–392.
- Moore, R. R. – Coletta, D. (2017). Alliance, Identity, and Geopolitics. In: Moore, R. R. – Coletta, D. et al. *NATO'S RETURN TO EUROPE: Engaging Ukraine, Russia, and Beyond*. (Washington, DC: Georgetown University Press), s. 1–17.
- Murphy, S. (2020). Friends with Benefits? NATO and European Neutrals in an Uncertain World. *Institute of International Affairs University of Iceland*, nedatováno (<https://ams.hi.is/en/publication/80/>, 20. 2. 2024).
- Murphy, S. (nedatováno). IRELAND AND NATO: CHALLENGES AND OPPORTUNITIES. *Institute of International Affairs University of Iceland*, nedatováno (<https://ams.hi.is/en/publication/81/>, 20. 2. 2024).
- Murphy, S. (2022). Ireland's military cannot properly defend country, says 'hard-hitting' and 'blunt' report. *SKY News*. 9. 2. 2022 (<https://news.sky.com/story/irelands-military-cannot-properly-defend-country-says-hard-hitting-and-blunt-report-12537597>, 10. 3. 2024).
- NATO (2008). *Severoatlantická Smlouva*. 9. 12. 2008. (https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_17120.htm?selectedLocale=cs, 15. 3. 2024).

NATO (2022a). *A Short History of NATO*. 3. 6. 2022 (https://www.nato.int/cps/en/natohq/declassified_139339.htm, 15. 3. 2024).

NATO (2022b). *Relations with Ireland*. 1. 9. 2022 (https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_51979.htm, 15. 3. 2024).

NATO (2024a). *NATO's partnerships*. 7. 3. 2024 (https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_84336.htm#pfp, 15. 3. 2024).

NATO (2024b). *Partnership for Peace programme*. 8. 3. 2024 (https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_50349.htm, 15. 3. 2024.)

O'Connell, S. (2021). Why multinationals are putting Ireland's regions front and centre. *The Irish Times*. 2. 7. 2021 (<https://www.irishtimes.com/special-reports/ireland-us-business/why-multinationals-are-putting-ireland-s-regions-front-and-centre-1.4600438>, 28. 3. 2024).

OECD (2017). *Ireland: Trade and Investment Statistical Note*. 1. 5. 2017 (<https://www.oecd.org/investment/trade-investment-gvc.htm>, 23. 3. 2024).

OECD (2024). *FDI stocks (indicator)*. (<https://data.oecd.org/fdi/fdi-stocks.htm>, 8. 4. 2024).

Ogley, R. (1970). *The Theory and Practice of Neutrality in the Twentieth Century*. (London: Routledge & Kegan Paul Ltd).

Petersson, M. (2011). NATO and the EU 'Neutrals' – Instrumental or Value-Oriented Utility? In: Edström, H. – Matlary, J. H. – Petersson, M. eds. *NATO: The Power of Partnerships*. (Basingstoke: Palgrave Macmillan), s. 112–130.

Pogatchnik, S. (2022). Poll: More Irish want to join NATO in wake of Ukraine invasion. *Politico*. 27. 3. 2022 (<https://www.politico.eu/article/poll-more-irish-want-to-join-nato/>, 17. 2. 2024).

Popov, S. (1999). NATO Expansion: From Collective Defence to Collective Security. *Perspectives* (13), s. 59–67.

Power, J. (2022). Data stolen in HSE cyberattack included staff financial details. *The Irish Times*. 29. 11. 2022 (<https://www.irishtimes.com/technology/2022/11/29/data-stolen-in-hse-cyberattack-included-staff-financial-details/>, 20. 3. 2024).

Richmond, N. – Barrett, R. B. (2022). WAR DEBATE War in Ukraine sparks debate on Ireland’s neutrality policy and approach to military defence. *The Irish Sun*. 6. 3. 2022 (<https://www.thesun.ie/news/8461299/war-sparks-debate-neutrality-policy-agreement-non-lethal/>, 1. 4. 2024).

Salmon, T. C. (1982). Ireland: neutral in the community. *Journal of Common Market Studies* 20 (3), s. 205–228.

Samek, R. (2022). Organizace Severoatlantické smlouvy: Kolektivní obrana v novém bezpečnostním prostředí. In: Karaffa, V. – Hrinko, M. – Zůna, J. a kol. *Vybrané kapitoly o bezpečnosti*. (Praha: Vysoká škola CEVRO Institut), s. 473–507.

Sinn Fein (2023). *International Security Policy Consultative Forum Submission*. 21. 7. 2023 (<https://www.sinnfein.ie/contents/66023>, 23. 3. 2024).

SIPRI (2022). *SIPRI Military Expenditure Database*. (<https://www.sipri.org/databases/milex>, 10. 3. 2024).

Sloan, S. R. (2017). Conclusion and Comment: NATO’s Ever-Evolving Identity. In: Moore, R. R. – Coletta, D. et al. *NATO’S RETURN TO EUROPE: Engaging Ukraine, Russia, and Beyond*. (Washington, DC: Georgetown University Press), s. 237–257.

Swissinfo (2005). *Swiss split on compulsory military service*. 15. 5. 2005 (<https://www.swissinfo.ch/eng/swiss-politics/swiss-split-on-compulsory-military-service/4509394>, 20. 3. 2024).

Taylor, Ch. (2021). Google used ‘double-Irish’ to shift \$75.4bn in profits out of Ireland. *The Irish Times*. 17. 4. 2024 (<https://www.irishtimes.com/business/technology/google-used-double-irish-to-shift-75-4bn-in-profits-out-of-ireland-1.4540519>, 28. 3. 2024).

Tonra, B. (2012). Security, defence and neutrality: the Irish dilemma. In: Tonra, B. – Kennedy, M. – Doyle, J. – Dorr, N. (eds). *Irish foreign policy*. (Dublin: Gill and MacMillan), s. 221–241.

The Nobel Prize. (2024). *Seán MacBride: Facts*. (<https://www.nobelprize.org/prizes/peace/1974/macbride/facts/>, 20. 2. 2024).

The World Bank (2024a). *Armed forces personnel, total - Ireland, Austria, Switzerland*. (https://data.worldbank.org/indicator/MS.MIL.TOTL.P1?end=2020&locations=IE-AT-CH&name_desc=false&start=1985&view=chart, 24. 3. 2024).

The World Bank (2024b). *GDP growth (annual %) - Ireland*. (<https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG?locations=IE>, 24. 3. 2024).

The World Factbook (2024a). *Switzerland*. 26. 3. 2024 (<https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/switzerland/#military-and-security>, 30. 3. 2024).

The World Factbook (2024b). *Austria*. 26. 3. 2024 (<https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/austria/#military-and-security>, 30. 3. 2024).

Verzijl, J. H. W. (1979). *International Law in Historical Perspective - volume X part IX B: The law of neutrality*. (Dordrecht: Sijthoff & Noordhoff).

Williams, G. L. – Jones, B. J. (2001). *Nato and the Transatlantic Alliance in the Twenty-First Century*. (New York: Palgrave).

10 Resumé

The diploma thesis analyses the relationship between Ireland and NATO. The European states have started to reconsider their own defence after the Russian invasion of Ukraine in 2022. Finland and Sweden have become new members of NATO and even in Ireland there was a slight change. The main aim of my diploma thesis was to (1) analyse the change of Ireland's stance and relationship to NATO since the year 1949 to the year 2022 and to (2) discover how the Russian invasion of Ukraine changed the Irish stance on the membership in NATO.

The first two chapters focus on the theory. I described the concept of neutrality within the international law. It evaluated the duties and rights of neutral states. Then, I described the concept of collective defence. The chapter about collective defence presented the example of NATO and NATO's relationship with neutral countries.

The analytical part of the diploma thesis explains Irish neutrality, Irish defence and Irish relationship with NATO in detail. Irish neutrality is very specific. It is called Irish military neutrality. It means that Ireland can basically choose a side if two countries are in an armed conflict. Normally, this would be for a neutral country against the rules of international law. But Irish neutrality does not fully respect all duties of neutrality according to international law. For Ireland, it is only important to not become a member of an alliance of collective defence. Ireland is not a member of NATO. However, since the 1990s there has been a partnership between Ireland and NATO. Ireland is a member of the PfP and often is a part of peacekeeping operations with a cooperation with NATO.

In chapter five, I analysed the state of Irish defence. I discovered that Irish defence ability is very low. The quality of the army, air and even naval force is poor. Ireland does not have enough soldiers or enough personnel for naval or air

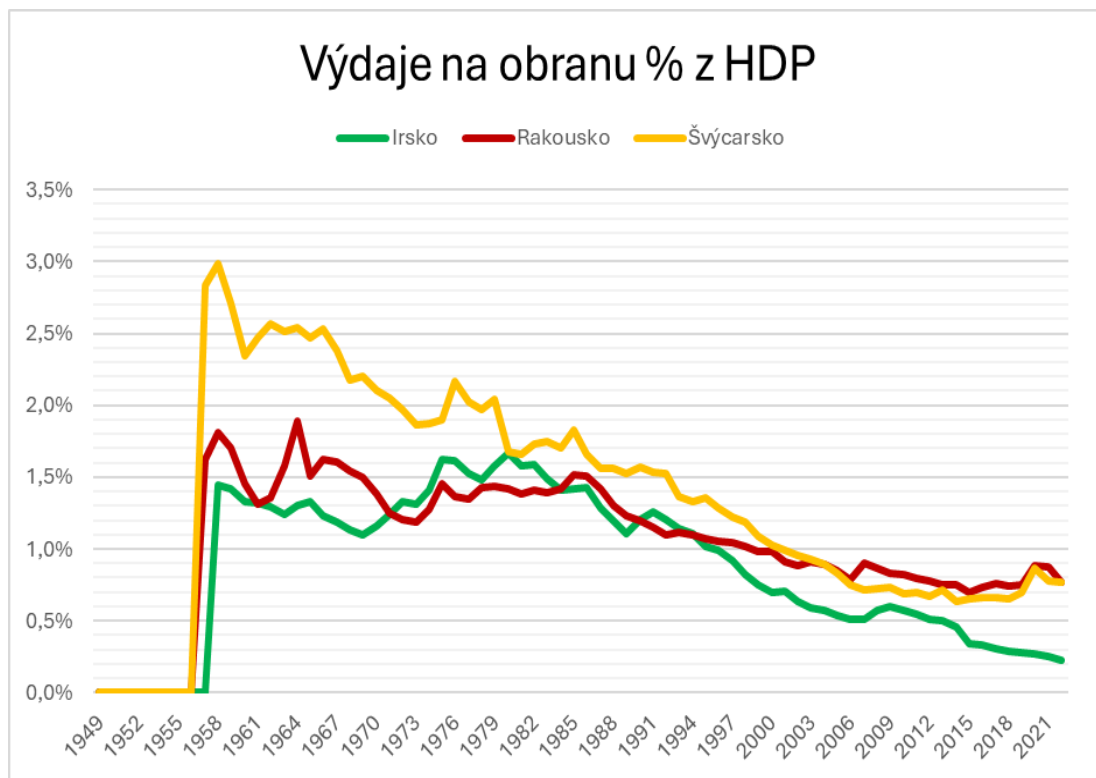
fleets. The defence spending reaches a value of only around 0,2 % GDP, which is extremely low. Concluding, Ireland is not able to defend itself alone. Additionally, in the modern era there are a lot of other threats than just conventional armed conflicts. Ireland has been a victim of hybrid warfare. A Russian group of cyber attackers called Wizard Spider was behind a cyber attack in Ireland recently. Furthermore, there were also some suspicious Russian activities nearby the Irish exclusive economic zone.

In the last chapter, I examined the opinion on the possibility of Irish membership in NATO. I analysed the main three political parties in Ireland (Sinn Féin, Fianna Fáil and Fine Gael) and the public opinion. Sinn Féin is the most pro neutrality political party. Fianna Fáil is somewhere between Sinn Féin and Fine Gael. There is a slight possibility that Fianna Fáil would agree to join NATO under certain circumstances. Fine Gael supports the possibility of NATO membership the most. The society is currently very divided. Nevertheless, it is safe to say that there was a change after the beginning of war in Ukraine in 2022. The support for NATO membership is now higher than ever. It is reaching around 40 % to 50 %, which is still not enough.

To conclude Ireland will most definitely not become a new member state of NATO at least in the near future. However in my opinion, it would be only beneficial for Ireland to become a member of NATO. Their defence would be stronger and they would have a better access to classified information.

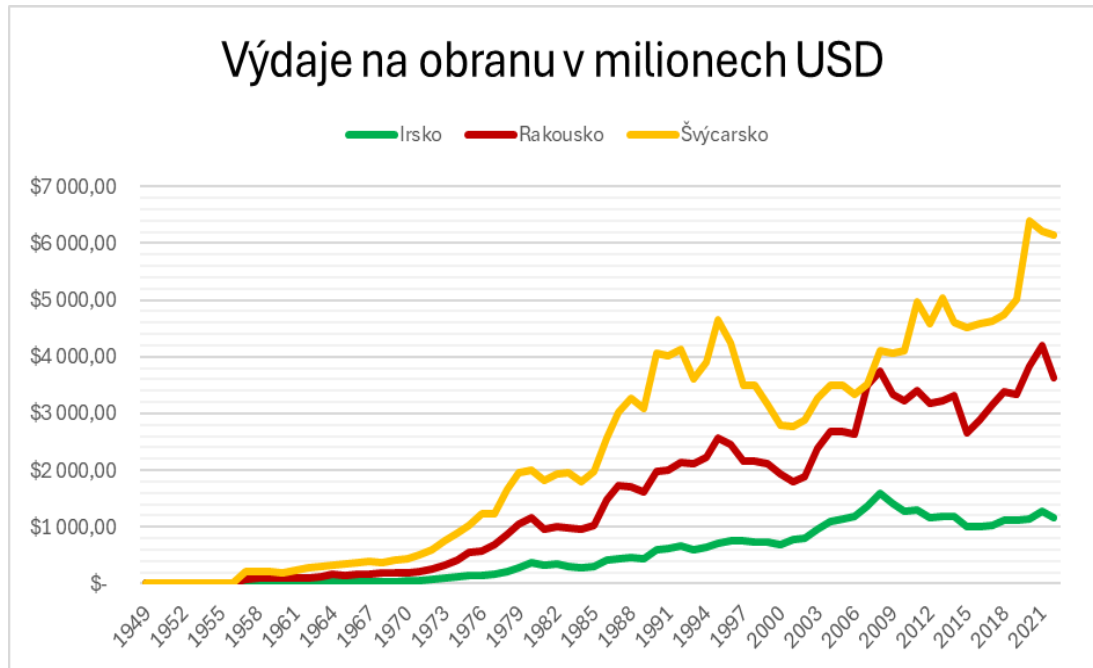
11 Přílohy

Příloha číslo 1: Výdaje na obranu – procenta z HDP mezi lety 1949–2022

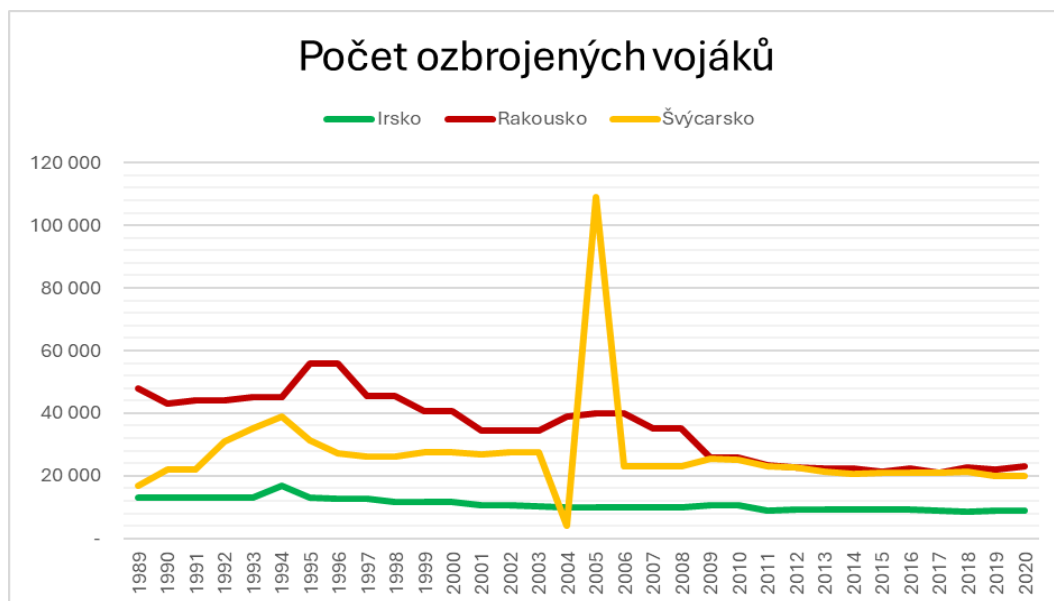
Zdroj: vytvořeno autorem dle dat ze zdroje SIPRI (2022)

Příloha číslo 2: Výdaje na obranu – miliony USD mezi lety 1949–2022

Zdroj: vytvořeno autorem dle dat ze zdroje SIPRI (2022)

Příloha číslo 3: Počet ozbrojených vojáků mezi lety 1989–2020

Zdroj: vytvořeno autorem dle dat ze zdroje The World Bank (2024a)

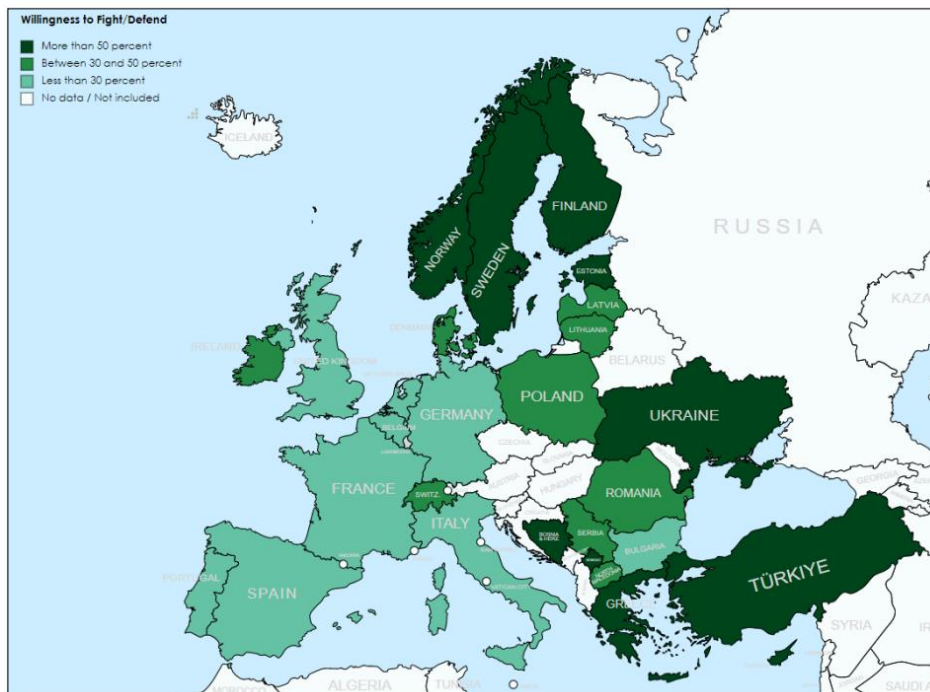
Příloha číslo 4: Kapacity irské vojenské techniky

	model	množství	Poznámky
armáda	84 mm protitankový kanon	?	
	střední kulomet GPMG SF	?	
	60 mm minomet	?	
	12,7 mm těžký kulomet	?	
	protipancéřový zbrňový systém Javelin	?	
	81 minomet	?	
	polní baterie a 105 mm lehké dělo	?	vybavení pro polní dělostřelecký pluk
	flotila lehkých obrněných vozidel	?	např. poslední investice v roce 2008 - průzkumná vozidla MOWAG Piranha III

námořnictvo	plavidlo třídy RÓISÍN P50	2	velké hlídkové plavidlo na volné moře opatřené kanony, kulometry a různými ručními zbraněmi; délka: 78,8 metru
	LÉ Róisín P51	1	v roce 2023 umístěno do rezervy
	LÉ Niamh P52	1	v roce 2023 umístěno do rezervy
	plavidlo třídy P60	4	pobřežní hlídkové plavidlo vyrobeno dle nejvyšších mezinárodních standardů; délka: 90 metru
	LÉ Samuel Beckett P61	1	
	LÉ James Joyce P62	1	
	LÉ William Butler Yeats P63	1	
	LÉ George Bernard Shaw P64	1	
	námořní flotila celkem	6	
letectvo	Augusta Westland AW 139	6	konvenční víceúčelový vrtulník
	Eurocopter EC135 P2	2	hlavní pilotní cvičné letouny s rotačním křídlem, VIP a vojenská doprava a všeobecné služby, letecká záchrana
	Eurocopter EC135 T2	2	vrtulník provozován Ministerstvem spravedlnosti, rovnosti a právní reformy
	CASA CN235	2	námořní hlídkové letadlo, vojenský transport, parašutistické operace
	Pilatus PC 12	4	logistika, letecká sanitka, vojenská doprava, rozvědka, ostraha a průzkum
	Learjet 45	1	prezidentská, ministerská, vojenský a VIP doprava + letecká záchrana
	Pilatus Britten Norman Defender	1	letadlo provozováno Ministerstvem spravedlnosti, rovnosti a právní reformy
	Pilatus PC-9M	7	hlavní pilotní cvičné letouny
	letecká flotila celkem	25	

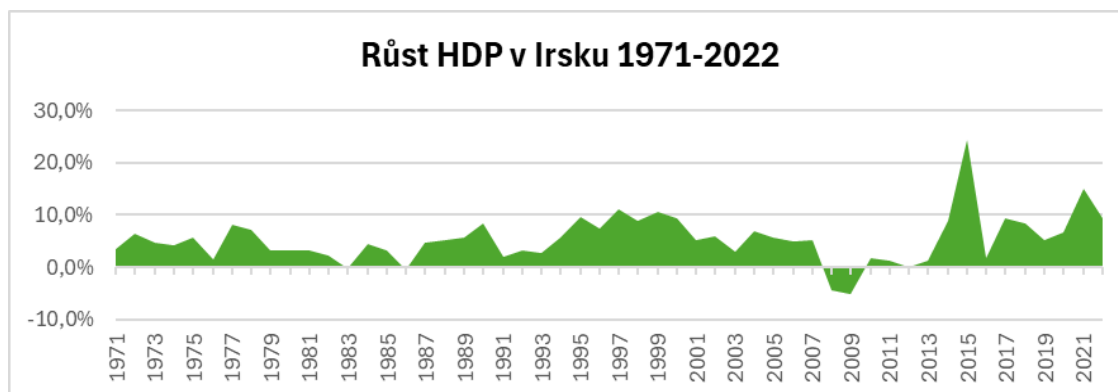
Zdroj: vytvořeno autorem dle dat ze zdrojů Irish Defence Forces (nedatováno/a), Irish Defence Forces (nedatováno/b), Irish Defence Forces (nedatováno/c), Irish Defence Forces (nedatováno/d), Irish Defence Forces (nedatováno/e)

Příloha číslo 5: Míra vůle občanů bránit vlastní zemi napříč Evropou (vyjádřeno v procentech: nejtmavší zelená je nad 50 %, nejsvětlejší zelená je pod 30 %)

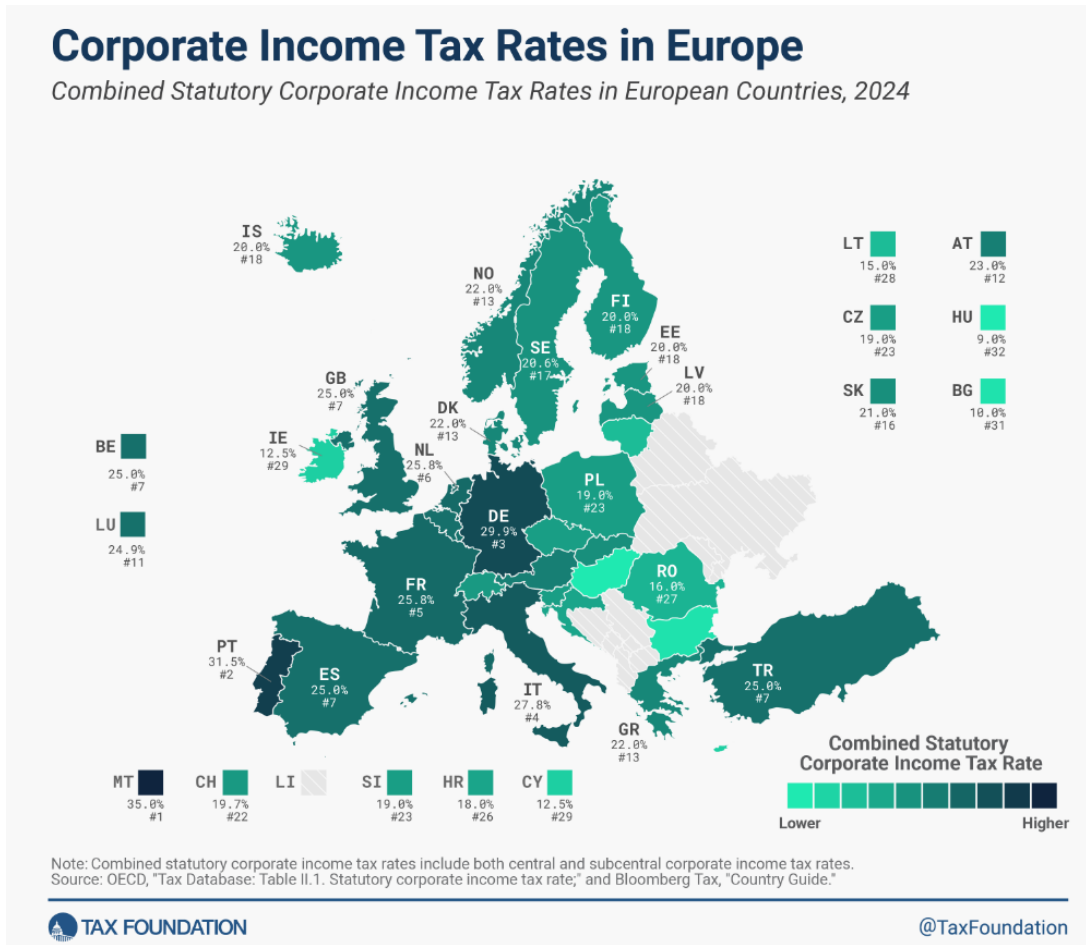
Zdroj: převzato od Jonsson et al. (2024: 24)

Příloha číslo 6: Růst HDP v Irsku mezi lety 1971–2022

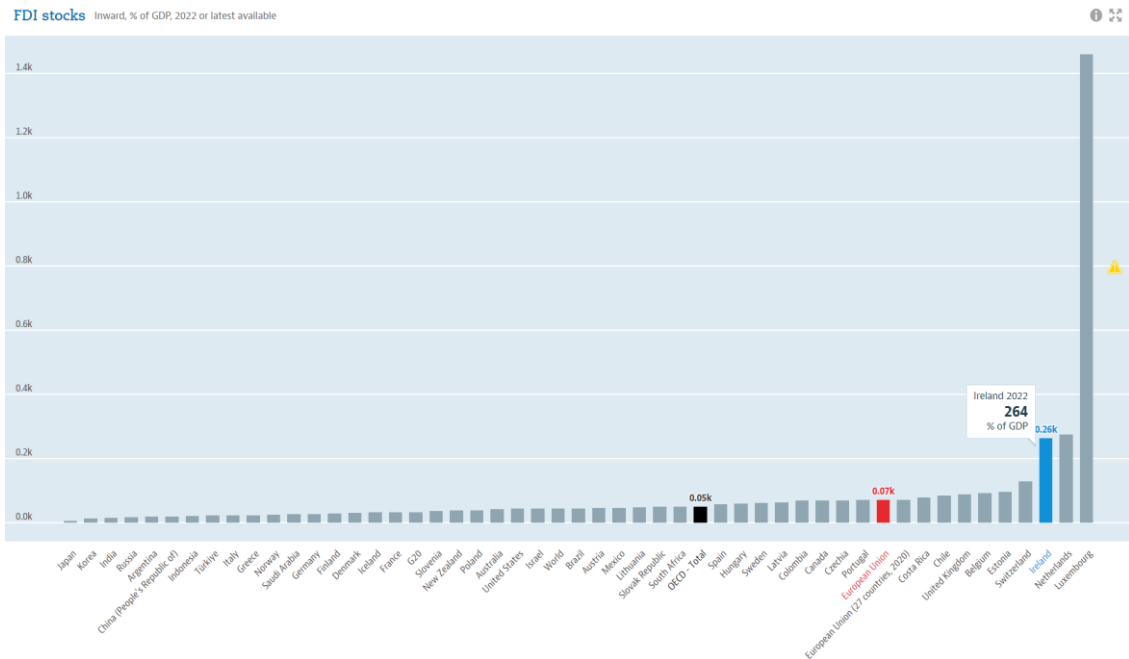
Zdroj: vytvořeno autorem dle The World Bank (2024b)

Příloha číslo 7: Výše daně z příjmu právnických osob v evropských státech

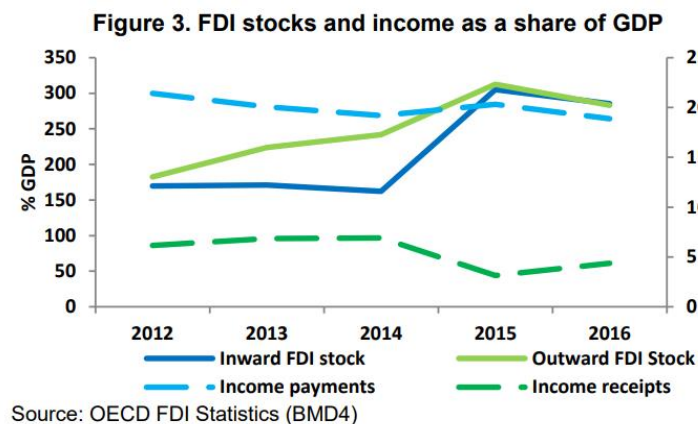
Zdroj: převzato od Enache (2024)

Příloha číslo 8: Stav příchozích zahraničních přímých investic jako % z HDP za rok 2022

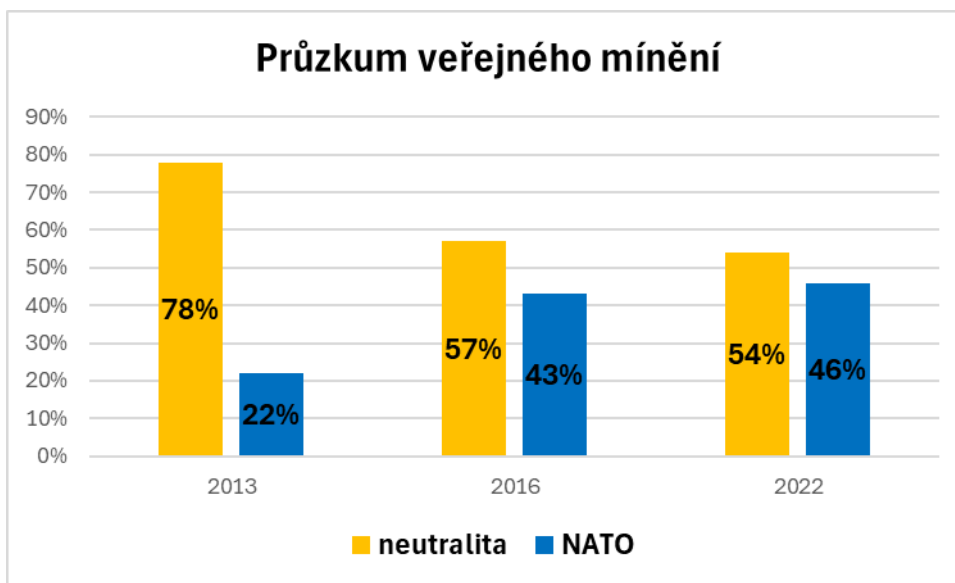
Zdroj: převzato od OECD (2024)

Příloha číslo 9: Akcie zahraničních přímých investic a příjmů jako podíl irského HDP

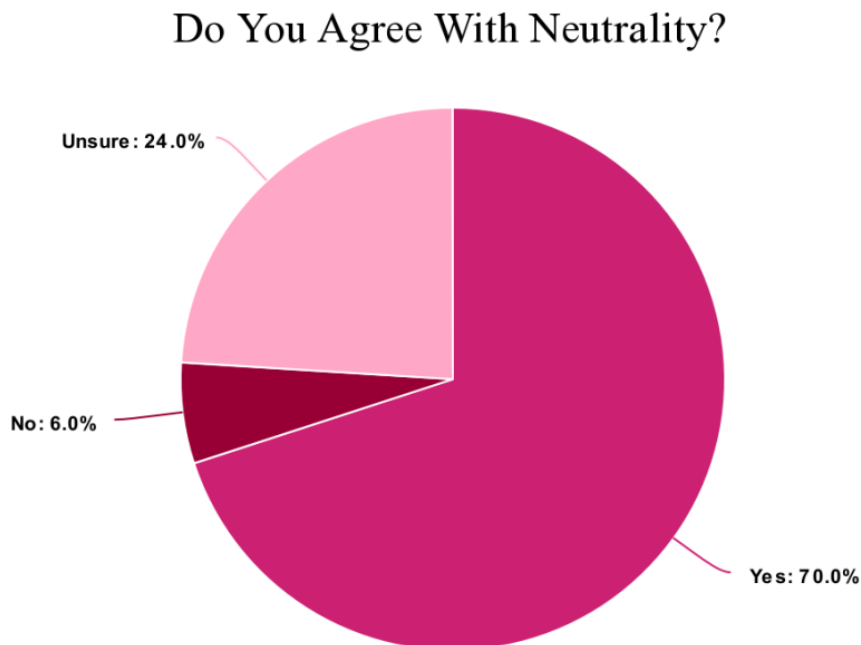
Zdroj: převzato od OECD (2017: 3)

Příloha číslo 10: Průzkum veřejného mínění – podpora neutrality v Irsku

Zdroj: vytvořeno autorem dle Doyle (2022)

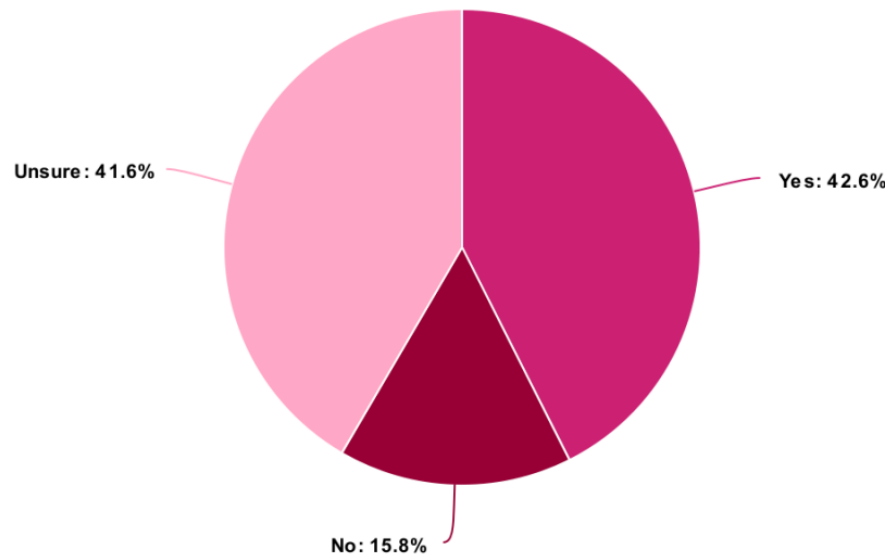
Příloha číslo 11: Názor irské mládeže na irskou neutralitu

Zdroj: převzato od Central Statistics Office (2023)

Příloha číslo 12: Názor irské mládeže na vstup do NATO

Do You Agree With Ireland Joining NATO?

Zdroj: převzato od Central Statistics Office (2023)